NĂM THỨ MƯỜI. — SỐ THỨ 1606 MỖI SỐ : 0$02 NGÀY THỨ BA 25 JUILLET 1922

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

	HANOI						
	Một năm	6 $ 00	6 $ 80	6 $ 30	6 $ 30	6 $ 60	9 $ 00
Các làng và		»	8 . 00	7 . 00	8 . 00	8 . 00	»
Sáu tháng .		3 . 00	3 . 50	3 . 25	3 . 25	3 . 30	4 . 50
Ba tháng . .		1 . 50	1 . 75	1 . 60	1 . 60	1 . 65	2 . 25
Một tháng .		0 . 50	0 . 60	0 . 55	0 . 55	0 . 60	0 . 75

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61 63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VINH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LUC
Administrateur gérant : NGUYỄN VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique :
TRUNGBẮC TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 150

ANNONCES
Décomptées à raison de 3 lignes au centimètre de hauteur, sur 0 = 065 de large.
Une seule insertion. . . . 0 $ 30 le c/m
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . 0 $ 18 le c/m
Réclame dans la 1re page. . . . 2 $ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1 $ 50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Chữ « Hội » giải thích thế nào cho xác đáng ?

Mấy năm nay cái phong-trào lập hội ở nước ta thật là thịnh hành ; nay phát-khởi một cái hội này, mai sáng lập một cái hội khác ; nào hội công-nợ, nào hội ái hữu kia ; tiếng « hội » đã vận thành ra một tiếng khẩu-hầu-thiền cho khắp các hạng người trong xã-hội ta bây giờ, tai ai cũng thường nghe quen, mà miệng ai cũng thường nói tới. Nhưng nghe thì nghe, nói thì nói, mà xem ra phần nhiều người giải thích chữ « hội » vẫn chưa được đích xác phân minh. Hội là gì ? Là họp các hội-viên mà thành ; mỗi một hội viên tức là một phần-tử trong cái nguyên chất hội ; phần tử có kiện-toàn thì nguyên-chất mới kiện-toàn được ; những hội-viên trong hội mà cái quan-niệm đối với hội còn chưa được đích xác phân-minh, thì hội tuy thành lập, mà có xác không hồn, còn mong gì chủ-nghĩa hội tiến-hành, mục-đích hội đạt tới được.

Hội có hai thứ : Một thứ gọi là thương-hội, một thứ gọi là dân-hội ; thương-hội theo về thương-luật, dân-hội thì theo về dân-luật. Thương-hội tức là công-ty buôn, là góp vốn mà chung làm một sự sinh-lý gì, hoặc khoáng-sản, hoặc công-nghệ gì to, hoặc kinh doanh một cái thương-nghiệp gì lớn, tùy tính thế, tùy công việc mà cách tổ-chức có khác nhau, chia làm bốn thứ công-ty : một là hợp danh công-ty (Société en nom collectif) 3,4 hoặc 5,7 người chung vốn nhau buôn, cùng hưởng quyền lợi, cùng chịu trách nhiệm, công-ty có đảo-bổ, thì đối với xã-hội, mấy người ấy cùng phải đảm-nhận trước vụ như nhau ; hai là cổ-phần vô-danh công-ty (Société anonyme par actions) là công-ty định góp vốn là bao nhiêu chia làm bao nhiêu cổ phần, mỗi cổ-phần mấy đồng, đối với xã-hội, công-ty chỉ có bấy nhiêu tiền vốn, lỗ hết thì thôi, đó có trái-vụ, cũng không trách cứ vào ai được, trong các cổ đông bầu một người lên làm chủ-nhiệm, mấy người làm hội-đồng kiểm-xoát để chứ trí việc hội ; ba là trách-nhiệm tập hàn công-ty (Société en commandite simple) là một vài người đứng lên làm một sự gì sinh-lý, bỏ vốn ra nhiều hơn cả, chịu hết mọi trách-nhiệm trong công ty, người nào có lông tin cậy chung vốn vào nhiều ít, lãi cũng lấy phần ít, mà lỗ cũng chỉ chịu mất đến hết số tiền của mình là cùng ; bốn là trách-nhiệm hợp cổ công-ty (Société en commandite par actions) là công-ty định góp vốn là bao nhiêu, chia làm bao nhiêu cổ-phần, mỗi cổ-phần mấy đồng, một người bỏ vào nhiều vốn hơn cả, đứng lên chịu hết mọi trách-nhiệm trong công-ty, trong các cổ đông bầu lên mấy người làm hội-đồng kiểm soát, giám đốc công việc người chủ-nhiệm, lãi cũng lấy phần kém người chủ-nhiệm, mà lỗ cũng mặc người chủ-nhiệm, chỉ chịu mất hết cái số tiền của mình là cùng ; lấy thương hội đại để như thế tuy có nhiều cách tổ-chức, mà cũng đều lấy doanh nghiệp sinh lợi làm mục-đích cả. Còn dân-hội thì tuyệt không có cái mục-đích gì doanh nghiệp sinh lợi như thương hội ; điều ấy tuy nhiên phần hiểu, ai cũng rõ rồi. Nhưng trong các dân hội cũng lại chia ra làm hai thứ, cái mục-đích và sự hành động khác hẳn nhau : một thứ như các hội ái-hữu, các hội đồng nghiệp, mục đích là để bênh vực cái quyền lợi cho riêng người trong hội với nhau, sự hành-động cũng lấy cái ích lợi riêng cho người trong hội làm chủ. Một thứ như hội « Trí tri », hội « Khai-trí tiến đức » ở Hà-nội, mục-đích là để mở-mang các việc công-ích cho xã-hội, sự hành-động cũng lấy cái ích lợi chung cho cả quốc dân làm chủ mà không phải mưu tính cái ích-lợi riêng cho một đảng phái nào. Những người vì muốn bênh vực cái quyền lợi riêng của mình, của một đảng phái mình thì vào một cái hội đồng-nghiệp mình hoặc một cái hội ái-hữu nào là phải ; nhưng nếu ai đối với tổ quốc, đối với đồng bào mà còn có chút tâm huyết, thì những cái hội chuyên về một mục-đích công-ích như hội « Trí tri », hội « Khai-trí tiến đức » Hà-nội, thì không nên lảnh nhạt mà bàng quan.

Có người nói : vào những cái hội như hội « Khai-trí tiến-đức » bây giờ, thời không có được một chút ích-lợi gì cho mình. Ôi ! Đã chuyên về một cái mục-đích công-ích thì còn có ích riêng cho mình thế nào được. Những người nói thế là vì cái quan-niệm đối với hội chưa được đích xác phân-minh vậy.

P.

ÂU CHÂU ĐIỆN TÍN

HAVAS

Paris, ngày 22 Juillet 1922

Quan Toàn-quyền Long tại Marseille

Phòng thương-mại Marseille đã nghênh tiếp quan Toàn quyền Long. Quan Toàn quyền Long có đọc diễn văn, nói về hiện tình Đông-pháp. Buổi chiều ở đặt cuộc vui tại trước lầu đấu xảo Đông-pháp có phường tuồng Nam-kỳ và hoàn vũ-nữ Caomiên dự cuộc.

Paris, ngày 23 Juillet 1922

Anh với Pháp

Chánh-phủ Đại pháp báo cho chánh-phủ nước Anh biết rằng kể từ ngày 1er Août trở đi thì quan Poincaré có thể hội nghị với quan Lloyd-George được. Nghe đâu trong buổi hội-nghị ấy quan de Lasteyrie, Tài chính bộ Thượng thư, và quan Seretti thống-trưởng sở Chánh-trị cũng sẽ đi với ngài.

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 23 Juillet 1922

Quan Toàn-quyền Long tại Marseille

Ngày hôm thứ sáu, quan Toàn-quyền Long có đi thăm trường dẫu-xảo Marseille. M. Lương-khắc-Minh nghênh tiếp quan Toàn-quyền tại đình Nam-kỳ. Ông cảm tạ quan Toàn quyền đã mở rộng cái quyền dự bảo cho người Nam-kỳ về việc tuyển cử các hội viên trong hội-đồng Quản-hạt, quan Toàn quyền có đến thăm phòng Thí-nghiệm của viện thuộc-địa. Buổi chiều bộ Chánh ủy viên về cuộc Đấu xảo có đặt tiệc khoản đãi quan Toàn-quyền. Ngài có đọc diễn văn nói lòng nước Pháp chắc rằng cái tiền đồ của Đông-pháp còn rộng rãi mênh mang. Ngài lại nói cái chánh sách ôn-hòa nhất ngày nay là cái chánh sách đồng tâm hiệp lực với nhau.

Việc cứu trợ nước Nga

Tàu *Tarchanitat* cuối tháng Juillet này, sẽ khởi hành ở Marseille đi Odessa. Tàu ấy có chở một nghìn tấn bột và thuốc đến xứ Ukraine. Thuốc ấy là của hội Hồng-thập-tự Đại-pháp.

Bordeaux, ngày 24 Juillet 1922

Một bài diễn-văn

M. Raoul Péret, nghị-trưởng Thượng-nghị-viện đến dự lễ khánh-thành Trận-vong kỷ-niệm đài tại Montmorillon có đọc một bài diễn văn tỏ rằng cái thái-độ nước Đại-pháp đối đãi với nước Đức bấy nay để trừ-tình lấy cuộc hòa-bình. Ông có nói : Cái ý dương nhiên là nước Pháp phải cần có quân lính đề dùng, song ngày nay cũng đã giảm số đi nhiều. Đến như trong những nơi bề không có xé thù nghịch gì cả, mà người Anh người Mỹ, người Nhật cũng phải dùng nhiều chiến-thuyền, buồng bỏ là nước Pháp lại không cần phải có quân lính đề dùng bay sao. Ngài lại nói : Bãi các trái khoản của Đông-minh nợ lẫn nhau, đó là một cái phương-châm khiến cho nước Pháp có thể giảm trái khoản cho nước Đức và cho nước Pháp có thể trù-tính được những việc làm cho cái cán cân tài-chính lại được thăng bằng.

Cuộc thi xe đẹp

Cuộc thi xe đạp vòng quanh Đại-pháp đã kết-cục. Một người Bỉ tên là Lambot được giải nhất. Người ấy đi 5.375 kilomètres trong 222 giờ 8 phút.

Tại hội Vạn quốc

Cái chương-trình cải trợ xứ Palestine hội đồng đồng thanh ưng chuẩn. Song cái vấn-đề thành mộ, thì lần-trừ chưa bàn đến. Cái chương-trình cải-trợ xứ Syrie hội-đồng cũng đồng thanh ưng chuẩn. Khi nào hai nước Pháp Ý điều đình xong về mấy điều tiểu tiết, thì cái chương trình ấy sẽ khởi sự thi hành.

Sự hưởng phúc có phải là mục-đích

của đời người không ?

(Tiếp theo)

Ta nên biết loài người ký sinh ở trong vũ-trụ này là một bộ máy toàn thể để làm các việc ở trong vũ-trụ đó mà thôi, sự ăn, sự mặc, sự ở và hết thảy các tư liệu bằng ngày có quan thiết cho sự sinh-hoạt trong một đời mình, những điều làm cho người ta được sung sướng mà khỏi được sự đau đớn, phần những điều làm cho được thỏa sự sinh-hoạt, khiến cho được theo làm các công việc, thì cũng như là nhiên-liệu mà bộ máy cần phải có để phát động và những vật mà bộ máy cần phải có mới giữ được lâu bền đó vậy. Cái mục-đích của người ta ở sự sinh-hoạt, mà cái ý nghĩa của sự sinh-hoạt, là ở cái sức hoạt-động của tâm-lực và thể-lực bợp lại mà nên, vậy, kết-quả của sức hoạt động ấy, làm thành ra được các công việc ở trong vũ trụ này. Người mình thường vẫn gọi công việc làm là sinh-hoạt, thì công việc làm thực là biểu-hiện của sự sinh-hoạt vậy. Cảm sự sung sướng mà không cảm sự đau đớn thì trong cái mục đích của sự sinh-hoạt không thể không yên cẩn. Nhưng sự yên cẩu đó đã vì sinh-hoạt mà nên, nếu lại nhân sự yên cẩu đó mà phó bỏ cái mục-đích sinh hoạt, thì chẳng khác ra làm lắm ra ? Lấy hưởng phúc làm mục-đích của đời người, thì ta có thể nói được rằng là sai lầm mục-đích vậy.

Người mình phần nhiều mang sẵn cái mục-đích nhầm lẫn ấy mà ở đời thì những tâm-lực và thể-lực đã phí [illegible] cầu những quyền lợi không nên có, mà những bổn phận nghĩa-vụ đáng nên làm, nếu có thể mà đạt được mục-đích hưởng phúc, thì sự bành-vi đẩu không chánh đáng cũng không nghĩ tới nào, rút lại cái kết-quả sự bành-vi nó hầu người mình vào nơi yên nghèo hà lại. Ôi ! cái phúc của đời người, có làm thì có hưởng, những việc làm có chính đáng, thì hưởng phúc mới được vẻ vang, nếu chỉ là lại muốn không làm mà hưởng thì phỏng có được không ? Nếu người mình đã biết rõ cái sự lầm đó mà đều biết đem tâm lực và thể lực mà theo lời được đường sinh-hoạt chính đáng, thì mục-đích đời người sẽ được sung sướng một cách hoàn là cái phúc mà chúng ta thường vẫn ao, sự hưởng phúc mà chúng ta thường vẫn tranh cạnh lức là cái văn minh giàu mạnh của người Âu Mỹ vậy.

Vậy ta nay xin chính-cáo cùng những người sẵn mang cái mục-đích hưởng phúc kia rằng : Nay các người bỏ hết các công việc chính đáng, mạo nguy hiểm, lập đồi đá, cầm cần câu cụi để cầu cho tương lai người và con cháu người được hưởng phúc. Người muốn cầu cho tương lai ru ? Tui người nên đoán luyện tinh thần người, tập luyện thân-thể người, khiến cho một đời người có được cái sức hoạt động đầy đủ hoàn-toàn, các bậc danh nhân đời xưa thường có người hưởng thọ đến bảy tám chín mươi, mà lúc ở tuổi già lẫy dựng nên được công to nghiệm lớn, lấy là một điều đáng nên làm phúc cho các người. Nếu chỉ biết cứu cầu cái cho nhiều, cầu quyền lợi lớn, bo bo nắm xỏ lấy yên riêng cho một mình, thì quyết không đạt hẳn được mục đích của người. Vì bằng mục đích chỉ có thể thì cái tương lai của người sẽ là hư-sinh ở đó, đời sẽ cho người là sâu mọt, sẽ liều mạng người, thì lấy gì làm sung sướng yên vui mà gọi là phúc được ? Phúc đã không có thì còn hưởng lấy gì ? Hay là người vì mưa cho con cháu người ru ? Thì người nên chú ý về sự giáo dục, khiến cho con cháu người có cái học thức thông thường, có cái nghề nông ứng dụng, có thể cách cường kiện và tinh-thần hoạt bát, ở trong xã-hội có để cái năng-lực hoạt-động tự do. Ấy đó chính là cái di-sản lớn lao để cho con cháu người có thể nhờ đó mà ăn dùng không bao giờ hết được. Vì bằng chứa sẵn tiền của, tậu sẵn ruộng nương, khiến cho con cháu được ngồi đó mà ăn không, thì mục-đích của người quyết không đạt được ; con cháu người lại chẳng yên cái mục-đích như người, không chịu ra sức hoạt-động ở trong xã-hội, rồi ra tài trí tất kém, của cải tất tan, thì sự hưởng phúc ấy lại là làm hại cho con cháu đó mà thôi.

Trong một xã-hội mà người nào cũng hiểu lầm sự hưởng phúc ấy làm mục đích cần đời người, thì trí-thức tất đê liệt, thể lực tất yếu hèn, góp lại mà làm nên cái ác-họa yếu hèn hà bại cho xã-hội như xã-hội ta nay, thực đáng nên ngao ngán. Mong rằng ai nấy nên nghĩ lại mục-đích kẻo lầm.

S. B.

TIN TRUNG-HOA

(Ngày 17 Juillet)

Việc Quảng-đông

Việc tranh chiến ở Quảng-châu hiện nay lại đình chỉ. Có tin đồn rằng Trần-quỳnh-Minh bôn trước ở Thạch long mở hội nghị quân-sự, đột nhiên có người hành thích, bắn liền ba phát, Trần-bị thương nặng, chưa biết sống chết thế nào. Tin lấy xác không, chưa lấy gì làm chứng thực. Tỉnh thành Quảng đông thì vẫn có quân đội của Diệp-Cử chiếm giữ, Tôn-đật-Tiên vẫn ở Hoàng phố thu thập quan, [illegible] dự bị khai chiến, (quân đội Diệp-Cử từ lâu cái quân đội khởi chiến ở Quảng châu đuổi Tôn-đật-Tiên tháng trước).

Việc Bắc-kinh

Ngô bội Phu điện xin Lê-nguyên-Hồng liệu chu Tôn-đật-Tiên Trần-quỳnh-Minh hai cái vị trí tương-đương Trần đã có phái đại-biểu đến Bảo-định cùng Ngô tiếp-hợp, nhưng về phương-diện Tôn thì chưa rõ thái-độ thế nào, Lý-liệt Quân là người thân của Tôn, cũng chưa chịu nhận dự vào chân phó hội trưởng tài bình ủy viên hội.

VĂN UYỂN

Khuyên học

Hơn bốn nghìn năm học đã nói,
Ông cha truyền lại châu con nối.
Đòi theo Tạo-hóa xoay vòng khác.
Vận cũng tang-thương biến cuộc rồi.
Thập Phật khéo ra tay dắt dìu,
Chán Tiên nên nhẹ gót theo đòi.
Vàn minh kia đã treo gương sáng,
Nhân bạn Đông bào hãy ghe sòi.

II

Lối cũ theo đòi đề bấy nay,
Hay đâu mới mẻ thấy tư đây.
Tri khôn nhờ sức văn minh cũng,
Học rộng dàng thêm sách vở Tây.
Mượn đuốc văn-minh soi ngõ hẹp,
Khua chuông giáo đức gọi người say.
Con đường tiến-hóa mang theo mãi,
Nhẹ bước mau mau chớ để chầy.

Anh đỗ

Tên tuổi khen ai khéo đặt cho,
Đất chi chẳng đặt đặt anh Đỗ,
Đẹp mình cửa Khổng nơi đài các,
Bước cũng sân Trình, bực phạm-mô.
Dìu dắt đàn em giảm bấy dặm,
Giữ-gìn kinh sử chín mười pho.
Người mình, mình gỡm mình nhiều nhỉ ?
Chẳng tiếc những mà đạt cũng to.

Tự thuật

Cũng chẳng Khổn mà cũng chẳng ngày,
Mặc ai đang đỏ mặc ai hay.
Ra đường lắm chị chào thưa cậu,
Vào cửa nhiều anh bảm lạy thầy.
Cuộc chén nói bóng chưng đã thạo,
Câu đối tiền đào, lọ thêm vay.
Nhỏ chẳng cho trái mặt người lớn thế,
Chẳng thế thao giờ biết đỗ đầy.

Cảm tác

Ra đời tuổi mới ngoại đôi mươi,
Ngẫm chuyện nhân gian những tức cười
Đường lợi bôn xu chừng lắm lối,
Tình người bỉ bạc xét bao nơi.
Văn minh thẹn bóng trăng soi đó,
Luân lý theo con gió thổi rồi.
Con Tạo bày trò chi quái lạ,
Nghĩ lời tôi cũng giựt mình tôi.

Cái diều sáo

Đã chiếm ngôi cao lại tiếng hay,
Theo cơ Tạo hóa chuyển vần xoay.
Tiết vang mặt đất hơi tuôn gió,
Vàng vẫy lưng trời cánh chọm mây.
Nhìn xuống những ngờ giấy điện-báo,
Trông lên nhác tưởng máy tàu bay
Càng lên càng bổng càng cao tít,
Thiên hạ ai nghẹn cũng ngửa mày.

Thuật-Quang N. L. S.

Con đom đóm

Thương đời nhiều lúc vắng giăng sao,
Nên phải đem thân điểm sáng vào.
Cánh lặng tăng xanh vùng vẫy rộng,
Bóng soi ngõ tối lập tức cao.
Giúp nhé giọ-đốc khi dẫn cọp,
Thắp đuốc nên mình buổi gió gào.
Mở mặt nêm xanh người rạng vẻ,
Ngày ngày bóng mắt thả liên-rao.

Thuật-Quang. N. H. T.

Hoàng-thượng tại Đại-pháp

(Lược dịch lời điện-báo chữ Tây)

Ngày 22 Juillet 1922

Hoàng thượng có ngự đến dự lễ khánh thành nhà hội quán hội Đông-pháp.

Ngày 25 Juillet 1922

Ngày hôm thứ hai Hoàng-thượng ngự đi thăm chiến trường Verdun. Ngài trở về Paris ngày hôm thứ ba. Báo *Matin* có đăng lời của Hoàng-thượng tỏ ý rất là đẹp lòng về cách chánh-phủ Đại-pháp nghênh tiếp rất trọng hậu, và khen ngợi quốc dân Đại-pháp làm ăn rất là chăm chỉ, có trật-tự, có phương-pháp và có kỷ-luật.

Bàn về việc lập Ấu-trí-viện

Gần đây, hội « Khai-trí tiến-đức » khởi-xướng lên vấn-đề lập Ấu-trí-viện, đi đến đâu, những bực thức-giả cùng các nhà có tâm-huyết với việc giáo-dục cũng bàn đến. Các báo chương đã tường-thuật cái mục-đích Ấu-trí-viện và hô-hào cổ-vũ cho công-cuộc chóng đến ngày thực-hành được. Ngày hôm 22 Juillet, hội Khai-trí họp để bàn về việc ấy chắc là đã gặp được thiện-quả. Trên nhờ chánh-phủ bảo-hộ giúp, dưới có hội-viên có lòng sốt sắng, chắc rằng không bao lâu trong nước Nam ta có Ấu-trí-viện như ở các nước văn minh tiến-tiến. Nước Đại-Pháp là một nước quảng đại, bác-ái, lẽ nào lòng chẳng nẩy mực dìu dắt dân Việt-Nam đến về đài văn-minh, lo gì mà Ấu-trí-viện không thành lập được.

Việc lập Ấu-trí-viện là một cái vấn-đề các bậc quan thân, trí-thức, bác-phó vẫn học trong nước đương lưu-ý, trù-định đặt tới mục-đích. Từ đây trở về trước, vấn-đề Ấu-trí-viện còn là một việc tai ta không được nghe và không thi-hành ở nước ta được ; từ đây trở về sau bắt là một việc tai ta được nhờ mà mất ta được trông thấy Ấu-trí-viện. Vì sao trước kia là một vấn-đề không thực hành được, mà ngày nay có thể thực-hành được ? Vì buổi sơ-đầu, phạm-vi nền học Pháp-Việt còn hẹp hòi. Ngày nay, người trong nước đã được chịu cái phổ-thông giáo-dục, nhiều người khuynh-hướng về nền Tây-học, vả chẳng những nhà bằng-sắc lại có hằng-tâm, nhà trí-thức có thể-lực vì đồng-bang đem công tâm mưu lợi việc công-ích, không-trương nền học.

Ta xem Âu-trí-viện bổ-ích cho việc học bọn nhi-đồng như thế nào. Dân có học mới khôn, có khôn mới biết tự-lập, chủ-động được. Có học-thức mới lập được sự-nghiệp to tát. Sự nghiệp cá nhân bợp lại thành sự-nghiệp của quốc-dân, sự-nghiệp công vĩ-đại, tất là dân giàu nước mạnh. Dân vươn lên, tất là nước say-đời. Đó là một lẽ đương-nhiên ai cũng biết. Quí Chính-phủ mở mang nền học, thân-trọng mọi việc, còn về phần quốc dân ta cũng phải lưu tâm đến việc giáo dưỡng lũ nhi-đồng. Nói đến việc nuôi nấng dạy bảo con trẻ ai chẳng yên trí rằng đẻ. Nhưng có phải là việc không khó đâu. Nếu nuôi dạy thất cách, là giảm sức lực và trí-tuệ của trẻ. Nuôi bợp phương-pháp, sức-lực trẻ mạnh mẽ, sức-lực có mạnh mẽ, trí-tuệ mới sáng suốt. J. J. Rousseau tiên-sinh có nói : *Trước hết đừng trẻ trở nên người mạnh khỏe, sau mới trở nên người biết sự-lý.* » Xem như vậy, về phần thân-

Học Võ Phi Hùng Cựu Hồ Petrus Ký (67–74) cảng Huỳnh Chiếu Đẳng Cấp Võ Quán Văn Đường
Tự Điển Vua của Cornelius

thể kém, thời về phần tinh-thần cũng thêm. Đã nói rằng việc giáo-dưỡng lẽ nhi đồng không được thập-phần hoàn bảo thì Âu-trí-viện là một co-quan thiết yếu cho nước Nam-Việt. Ông Froebel, là một nhà sư-phạm người Đức về thập-cửu-thế-kỷ vì biết việc lập Âu-trí-viện là một việc rất có ích cho con trẻ mới đề-xướng lên cái vấn đề ấy, ông được người trong nước hoan-nghênh lý-thuyết ấy, nên công-nghiệp ông có hiện-quả tốt đẹp. Ông vẫn yên trẻ, thâm hiểu cái «linh-tính» và sự nhu-khẩn của trẻ, nên ông thì nành cái giáo-dục co-bản để luyện tập tài-năng của bọn nhi đồng. Trong việc giáo-dục cơ bản khoa-học-thì là quan trọng một-thiết. Trước khi ông khởi-xướng lên việc lập Âu-trí-viện, cha mẹ đi làm gửi con một-thơ một nơi, chứ không ai là người luyện lập mở-mang tài-năng cho trẻ để về sau chịu chinh-thức giáo-dục, tức như lũ nhi đồng nước ta ngày nay vậy. Không những người trong nước hoan-nghênh cái ý-kiến của ông, mà đến các nước văn-minh cũng hoan-nghênh.

Con trẻ ví như cái cây. Lúc cây còn nhỏ muốn uốn nắn ra hình nào cũng được. Bẻ cây giá cành lớn mới uốn nắn, thời sao được. Lũ nhi-đồng là những cây ta trồng trong vườn ươm. Nếu ta chăm vun gốc tưới ngọn nhỏ có xấu, cây mới chóng lớn mà kết hoa sinh quả. Cái trong lai của bọn nhi-đồng tức là cái tương lai của nước. Nếu bọn nhi-đồng nhờ ơn giáo-dục trở nên người hữu-tài đắc-dụng, là nước thêm nên thêm mạnh. Sau này lũ trẻ thơ nên người có học-thức, đảm-đương công việc vì-đại ở xã-hội không phải là cái hạnh-phúc chung cả cho dân Nam Việt ư ? Muốn cho nòi giống nên hay nên giỏi, cần có Âu-trí-viện để mở mang tài năng bọn con trẻ. Người từ tuổi thơ-ấu được chịu cái giáo-dục hoàn-thiện, thời sau này nên người có nhân-cách hoàn-toàn, khác nào nhà kia đã trồng-lập lại vững bền vì mông nhà xây kỹ.

Ta xem Âu-trí-viện có chức-trách giáo dưỡng lũ nhi-đồng quan-hệ như thế, những nhà có tri-thức lưu-ý đến vận-mệnh nước đã khởi-xướng lên cái lý-thuyết ấy, tất nhất ban quốc-dân hoan-nghênh. Ai là người có tâm-huyết mà lại không hô-hào cổ-vũ cho chóng đến ngày — ngày ấy không xa — trong nước có Âu-trí-viện.

Kỳ-vọng không bao lâu, nhờ có chính-phủ tán-trợ, hội « K.T.T.Đ. » tuyên-bố cho quốc-dân biết vấn-đề lập Âu-trí-viện thực-hành được. Nếu việc này thực-hành được chẳng phải là về vang cho hội « K.T.T.Đ. » ư ? Về vang vì đạt tới mục-đích của hội là mục-đích khai-trí tiến-đức quốc-dân vậy.

Thanh-trai, Trương-qui-Bích

LỜI ĐÀN BÀ

Mấy lời cảm tạ bà Đạm-phương và bàn về việc sưu-tập các khoa nữ công

Bà ẩu vẫn từng nghe tiếng bà chị hay lưu tâm bàn về bổn-phận bọn phụ nữ ta. Vừa rồi, tôi có được đọc bài của bà chị cổ-động việc sưu-tập các món ăn làm lập hội kinh nghiệm, làm thành sách. Tôi rất phục ý-kiến bà chị sớm biết nhiệt thâm về việc thích thời lắm ; nên vội vàng có mấy lời nói điều nói qua về mục nữ-công, không ngờ được bà chị quá yêu đã ban cho mấy lời quá khen. Vậy tôi xin có lời đa tạ bà chị.

Tiện đây, tôi cũng xin bàn góp về việc sưu-tập các khoa nữ-công, là tỏ chút ý riêng.

Đã gọi là nữ-công, là gồm tất cả các việc như là : làm bánh trái, khâu và, thêu thùa vân vân, chứ không phải là chỉ có khoa nấu ăn mà thôi. Vậy nên ta định sưu tập thì ta nên sưu tập tất cả các khoa ấy.

Kể ra việc nữ-công của ta chỉ học qua loa, cứ liện chừng, chẳng có sách vở gì cả. Khi ở nhà, người con gái chỉ được lập tì nhiều rồi thành quen, sau khi xuất giá lại thôi, tùy gia chẩm chước, chứ không có qui-tắc nhất định. Những nhà phú qui nhiều khi cũng có đón các bà thầy về để dạy con cháu học tập các việc nữ-công, song chính các bà thầy ấy cũng không phải là những người đã tốt-nghiệp ở trường Nữ-công nào ; chẳng qua các bà ấy làm mãi thành quen, nên cứ cách dạy chỉ có thực hành, mà nhiều khi lại còn giấu diếm mẹo mực bí mật nữa.

Bây giờ nếu muốn sưu tập các khoa Nữ-công để sau khi thí nghiệm sẽ làm thành sách thì nên tham bác cả tối mới lẫn tối cũ. Ta nên dùng những sách dạy các khoa Nữ-công của các bà Pháp soạn ra mà làm mẫu mực.

Để định lập hội để kinh nghiệm các bài sưu tập về khoa Nữ-công, tất phải cổ động thế nào cho được nhiều bà lưu tâm vào hội : một người tuổi tác có nhiều người hưởng ; một người gọi, phải có trăm người nghe thưa, thì mới có hi-vọng sẽ đạt tới mục-đích được.

Chị em ta ngày nay đã được dự đời chút việc đời, phải làm làm sao cho các việc của ta đã khởi xướng lên được kết quả tốt tươi, tất ta phải cũng nhau hô bảo nên vẫn đề nữ-lưu lên được. Về việc công-ích như việc này ta phải có chút công tâm, không nên thiển về tư-lợi, không nên quản sự khó nhọc, thì Hội mới chóng có hiệu quả. Kia xem ! các bậc phụ-nữ Âu-Mỹ bắt cứ việc gì cũng có đoàn-thể. Các bà đều có Hội, có sách, có báo ra hàng tháng hàng tuần nói về các kiểu thêu, mẫu về vân vân, duy về các cách nấu ăn, làm các thức bánh cũng các việc tập thuộc về nữ giới vân vân, để giúp các bà nội-tướng.

Lại gần đây có một nhà nữ-sĩ Pháp xướng thuyết lên rằng : Phàm trai gái đến tuổi thành hôn, thì không những con gái cần phải có một cái bằng tốt nghiệp chứng rằng là người có biết đủ các việc bếp nước, nấu nướng là gia nội trợ, mà con trai cũng cần phải có một cái văn bằng tốt nghiệp chứng rằng là người có biết các việc thợ nghề, thủ công, khả dĩ tự lý lấy được mọi việc thường trong nhà. Việc khởi xướng lên ấy rất là có ích cho cả phái nam giới, bọn nữ ban ! Ước mong rằng : sau này nước ta cũng nên theo cái gương hạnh-phúc ấy.

Ta muốn có bằng chứng ấy, tất phải học, học phải có sách. Vậy chị em ta kể Bắc người Trung, người Nam nên cùng nhau khích-khuyến, để tâm chút đỉnh vào việc sưu tập, làm sách dạy nữ-công này, cho chóng có thành hiệu thì bọn quốc thơ ta có cơ dìu-dắt nhau lên con đường tấn tiến được.

Nữ-sĩ Kim-Khanh.

Bảo-tồn Khổng-học

DỊCH SÁCH LUẬN-NGỮ

Loại thứ IV

Nói về nhân-nghĩa đạo đức

(Tiếp theo)

89. Phàn-Trì vấn trí. Tử viết : Vụ dân chi nghĩa, kính quỉ thần nhi viễn chi, khả vị trí hỉ. — Vấn nhân. Viết : Nhân giả tiên nan nhi hậu hoạch, khả vị nhân hỉ.

(Xem trong bộ Tử thư chính văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Ung-dã từ 16).

DỊCH NGHĨA. — Ông Phàn-Trì hỏi thế nào là trí ? Đức Khổng-tử đáp rằng : Chỉ chăm làm việc phải đối với người : còn quỉ thần thì kính mà xa ngài, đừng nên cầu khẩn tiết độc, như thế đáng gọi là trí vậy. Ông Phàn-Trì lại hỏi thế nào là nhân ? Đức Khổng-tử đáp rằng : Làm nhân trước phải có sức những sự khó, sau sẽ cầu được thành công, như thế đáng gọi là nhân vậy.

90. Tử viết : Trí giả nhạo thủy ; nhân giả nhạo sơn ; trí giả động ; nhân giả tĩnh ; trí giả lạc ; nhân giả thọ.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Ung-dã từ 16).

DỊCH NGHĨA. — Đức Khổng-tử nói : Người trí tính thông hoạt cũng giống như nước nên thường ưa nước ; người nhân tính trọng hậu cũng giống như núi nên thường ưa núi ; người trí thích động, người nhân thích tĩnh ; người trí hoạt động nên vui luôn ; người nhân trầm-tĩnh nên sống lâu.

91. Tề-Ngã vấn viết : Nhân giả, tuy cáo chi viết : Tỉnh hữu nhân yên. Kì tòng chi dã. Tử viết : Hà vi kỳ nhiên dã. Quân-tử khả thệ dã bất khả hãm dã, khả khi dã bất khả võng dã.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Ung-dã từ 16).

DỊCH NGHĨA. — Ông Tề-Ngã hỏi rằng : Người có nhân thì tỉnh hẳn thương người ; dẫu có người bảo rằng : dưới giếng có người sa xuống đấy : chắc cũng tin theo lời người ta nói mà xuống cứu hay sao ? Đức Khổng-tử đáp rằng : Sao lại có ngu đến thế. Đã là người quân-tử thì tất mình tự, người ta bảo đi tới mà xem thực hư thế nào thì được, lừa cho xuống giếng để hãm hại mình thì không được, người ta đem chuyện có lý mà nói dối thì được, đem chuyện vô lý mà nói gạt thì không được.

92. Tử-Cống viết : Như hữu bác thí ư dân nhi năng tế chúng, hà như ? Khả vị nhân hồ ? Tử viết : Hà sự ư nhân, tất dã thánh hồ, Nghiêu Thuấn kỳ do bệnh chư. Phù nhân giả, kỷ dục lập nhi lập nhân, kỷ dục đạt nhi đạt nhân, năng cận thủ thì, khả vị nhân chi phương dã dĩ.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Ung-dã từ 16).

DỊCH NGHĨA. — Ông Tử-Cống hỏi rằng : Như có người giả ơn cho dân rất rộng mà giúp được người rất nhiều, thế nào ? có đáng gọi là nhân hay không ? Đức Khổng-tử đáp rằng : Như thế sao chỉ gọi là nhân, hẳn là bậc thánh mới có thể làm được, đầu vua Nghiêu vua Thuấn cũng còn lấy thế làm khó thay. Nay người nhân mình muốn thành lập thì cũng giúp người cho thành lập, mình muốn thông đạt thì cũng giúp người cho thông đạt. Nay muốn làm nhân, chỉ nên gần lấy bụng mình vì với bụng người khác mà suy ta ra người, thế tức là cái phương-pháp làm nhân vậy.

93. Tử viết : Nhân viễn hồ tai ? Ngã dục nhân tư nhân chi hĩ.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Thuật-nhi từ 16).

DỊCH NGHĨA Đức Khổng-tử dạy rằng : Nhân có xa gì đâu ? Hễ ta muốn nhân thì nhân đến ngay vậy. Chỉ sợ mình không muốn làm nhân mà thôi.

(Còn nữa) Đ. B. T

Dư luận Nam-kỳ

Việc giúp đỡ lẫn nhau của người đời

Trong muôn loài của đấng tạo-công hóa sinh ra trên mặt đất này, cây thì có nhành có lá ; cá thì có kỳ có vi, cầm thú thì có lông có cánh, con người thì có tay có chân, xét ra thì loài nào dưỡng để có cái thể-lực mà tự bảo lấy mình, không còn trông cậy sự giúp đỡ gì nữa.

Rồi xét kỹ lại nữa Tuy Tạo-công đã khéo-léo mà sanh ra muôn loài, loài nào cũng phải sắp có cái thể lực riêng loài ấy không cần phải ai giúp đỡ cho mới sống. Ấy, mặc dầu. Song lấy sự đời của loài người mà nói thì đời một ngày một mở rộ, thì sự giúp đỡ lẫn nhau của loài người lại là điều một-thiết lắm.

Cứ luận-lý mà luận, kia quân-thần, phụ tử, phu phụ huynh đệ, bằng-hữu của thành hợp lập giáo để dạy con người cho ra về con người, không chung lộn với cái thói ở ăn như muôn vật khác, rồi ngoài ra chẳng những làm người phải học trọ-gắm giường ấy để cư-xử nhau giúp đỡ nhau thôi, ngoài ra hãy còn đối với nhơn-quần xã hội cái nghĩa vẫn cũng thâm trọng vậy. Vì lấy mà con người mới có tiếng linh hơn muôn vật.

Biết rằng loài người sống trên đời theo lòng vật-dục thì không ai gọi rằng đủ. Giàu có cũng không đủ, vinh hiển cũng không đủ, khôn ngoan cũng không đủ, mạnh-mẽ cũng không đủ v. v... không ai tài nào lấp được con cái hiền đọc của loài người.

Lấy một sự tích xưa của nước Tàu mà kể, thì làm người đã hiểu được tấm lòng vật-dục của con người là bao nã.

Nước Tần là một nước thọ-phong của nhà Châu, cùng trong các nước chư hầu buổi nọ là một đám làm tôi phục sự nhà Châu nhưng lần lần để-quyền nhà Châu cơ bấy giờ mỏng-mảnh như sợi tơ treo đã. Bởi vậy mà nhà Tần cái thế lực lần lần thêm mạnh bạo ra nữa. Đến đời vua Thủy-Hoàng thì cái thế-lực đối với lục-quốc lại là bành-trướng vô cùng, chẳng những mong bá thiên-hạ mà thôi lại mạch lòng gồm nuốt sáu nước và luôn cả nhà Châu nữa. Bởi thế, nay dụng mưu nay mai toan kế nọ làm hại với nước xa cho đến sự những nước gần không mấy năm mà Tề Sở, Yên Triệu, Ngụy, Hàn, thảy về cái tội tham của Tần-Chiêu (Thủy-hoàng-đế) Cơn bấy giờ, sĩ nghe đến qui nhà Tần lại không rõ mặt, vì thế mà Tần-Chánh gồm thâu thiên-hạ nghiêm-nhiên một vị Đế vương. Nhưng rồi phải thôi đâu : tấm vật dục vẫn còn xung đột lẫn mất. Lại còn đi tìm trường sinh linh dược, để mong sống đời hưởng lấy cái sung sướng của Đế-quyền. Ôi ! Nghĩ coi người ta có gì ngu bằng là người trong trí tưởng rằng có thuốc trường-sinh bất-tử. Lý thường nay đâu đại-loạn ra cũng không tất được. Vậy để luận theo cho tiếp thực với cái đầu bài.

Lấy việc đó mà đi thì biết rõi ; con người sanh trên đời ai dám gọi rằng đủ ? Nên việc giúp đỡ lẫn nhau người đời là một điều cơ quan-hệ một-thiết lắm. Kẻ giúp nhau lấy của, người giúp nhau lấy công, lại còn trộn đời lẫn nhau cái trí khôn, giúp đỡ lẫn nhau cái thể-lực, bên nghĩa bên ân, bên tình bên lý. cho hoàn-toàn cuộc ở ăn của một đứng linh hơn muôn vật. Người đọc thời-sự kỳ-toàn là chưa biết thế cái tư cách chân chánh của loài người vậy ; lẽ thường của con người xử nhau trên đời là thế. Nhưng suy kỹ cách ở ăn nhau giúp đỡ lẫn nhau của con người lại còn một cách đặc-biệt rất cao thượng, người làm thường chưa để trong được cái bóng dáng. Lấy tình thường của người đời mà suy, thì trong cái cõi yên của sự giúp đỡ lẫn nhau ai cũng biết rằng người giúp đỡ ấy vốn là người khó lòng làm, người chịu giúp đỡ ấy là người dễ lòng chịu, là tiện-nhiên, không nghĩa lý gì mấy. Song còn một đẳng cao-thượng hơn là : Người xưa có cái câu rằng : « Người quân-tử không hễ đem đồ dui mà chịu sự giúp đỡ của ai, mà hễ chịu cái ơn trọng của ai giúp đỡ rồi thì cái thân của mình đây không kể là cái thân của mình có ». Chỉ nghĩ là người quân-tử không vong-ân nội nghĩa, hễ chịu ơn ai rồi, thì mong đền bồi báo đáp, dẫu gặp cảnh gì khốn khổ nấy cũng quyết đem thân mà trả n hết nấy cho đang. Nếu sự giúp đỡ lẫn nhau trên đời, riêng có người quân-tử là cao thượng chưa để ai được may mắn mà làm ơn cho người quân-tử.

Thôi, để cứ lẽ thường mà luận, thì cái công đời của con người, chẳng luận là hạng người nào, đều phải có cái tinh thần ấy cả. Sự giúp đỡ lẫn nhau đó, đều có tích chẳng những riêng có ích một người hay một nhà mà thôi đâu, lấy cái nghĩa rộng lớn mà suy thì tại còn có ích cho nhân quần xã-hội nữa. Nước giàu dân mạnh tưởng cũng do có cái chủ nghĩa ấy vậy. Ai cũng có biết việc này, quí thay, quí thay !

(L.T.T.V.) Tinh Tâm.

HÀI ĐÀM

Đời nào cũng có kẻ vô tâm

Ngày xưa có anh vô tâm, vợ sai ở đến chỗ bếp một nồi nước đồng sôi cầm con dao xuống để ngồi nghỉ. Khi đứng dậy trông thấy con dao, thích quá kêu lên :

Ơ hơ ! dao nào bỗ quên con dao ông bắt được !

Rồi xách con dao về khoe vợ.

Ngày nay có ông thầy quỵ hội kia cũng vô tâm. Khi mở quỹ ra thấy tiền cũng thích quá kêu lên :

— Ơ hơ ! ai bỗ quên tiền đây ta bắt được !

Rồi đưa tiền đi cho nhàn-ngải, ăn sao-lếu, đánh lợi-xỉ và giải cợ-sét-ly.

Xem như thế thì xưa nay, đời nào cũng có kẻ vô tâm ; Có anh nọ không trách được có ông kia !

Sơn-Phong.

VIỆC HANOI

Tin tàu — Tàu *Chambord* mang thư sang Pháp đến 28 Juillet với ở Haiphong sẽ chạy. Thư tín ở Hanoi sẽ mang xuống Haiphong chuyến xe hỏa ngày 27 hồi 20 giờ 07.

Hội-đồng quản hạt Nam-kỳ. — Nghị định ngày 24 Juillet 1922 đã tuyên bố tại Đông-pháp đạo chỉ dụ ngày 10 Juillet gia hạn thêm cho các ông hội-viên Hội-đồng quản hạt Nam-kỳ đến cuối năm nay. Đáng lẽ đến 11 Juil et thì hết hạn của các ông hội-viên Pháp và 4 Juillet viên rồi thì tới hạn của các hội viên Nam.

Cuộc công-thái Đông-pháp (sic trai-phiếu) công-phần công số trong kỳ rồi sẽ mở trong mỗi tỉnh không lấy tiền về thì sẽ nhận lấy số vào mỗi khoản tiền riêng ở Ngân-khố, để vào mục « cuộc công-thái 6.180.000 đồng, số tiền chưa lấy ra ».

Thanh-niên Pháp-Việt hội. — Vì số học-sinh Việt-Nam trong mùa hè này ở tại Hanoi cũng nhiều, cho nên nhà công-quán của Thanh-niên Pháp-Việt hội ở phố Vọng-đức tuy chưa sửa xong hẳn mà ông quản-lý hội lấy là ông Paul Monet cũng định đến ngày 1er Août thì mở cửa. Kể từ ngày ấy trở đi học-sinh có thể có trình thẻ hội-viên của mình mà tự-do lui tới, nông nước ăn bánh, đọc báo đánh, quần, đấu bỗ, đánh, cờ vân vân. Lại có một phòng âm-nhạc có máy lưu thanh, có đủ các thứ âm-nhạc và một thư-viện có 1000 quyển sách cho học-trò đọc.

Đến ngày mở trường thì nhà công-quán mới khánh-thành và đến 1er Novembre mới phải nộp tiền tháng là 2 hào. Còn quyền điều-lệ với cái thể vào hội thì cứ đưa nộp 5 hào có thể tính ngay được tự bây giờ.

Các phòng đã xếp đặt cho học-sinh có chỗ trọ được 40 người và lại có một phòng ăn cơm ngay tại nhà hội cũng được.

Tiền trọ và tiền ăn thì chia làm hai hạng là một hạng 9 đồng và một hạng 18 đồng. Như vậy thì rất tiện cho những học-sinh các nơi nhất là ở Trung Nam-kỳ ra mà chưa có nơi trọ chắn, còn bỗ ngỡ chưa biết đi đâu.

Những học-sinh thiếu-niên ở đâu qua Hanoi, không phải là có chân hội, nhưng trong khi ở Hanoi mà cứ xin biên tên vào sổ thì cũng được ăn tại hội.

Ngày thứ năm và chủ nhật, những người có chân hội mà khó gần ở tại hội cũng những khách của mình cũng có thể ăn cơm tại hội được, song phải nói với ông quản-lý nhà hội từ ngày hôm trước. Giá tiền cơm ấn như vậy đi là từ 2 hào cho đến 35 xu.

Những người ăn tại hội được thẻ bỗ tự do, song phải giữ lễ-phép, cứ chỉ phải làm gương tốt cho chúng bạn. Hễ làm rầm rĩ ồn ào, thì sau khi Hội-đồng quản-trị trách phạt, có thể phải xóa tên trong sổ hội-viên.

Nhà hội chỉ để riêng cho những học thiếu-niên từ 17 đến 30 tuổi, song các danh dự hội-viên cũng các hội-viên bảo trợ thì tức nào lại nhà hội cũng được.

Hễ nhà hội khánh thành rồi thì hội sẽ khởi sự làm việc. Mỗi sáng chủ-nhật sẽ có một cuộc đi chơi, hoặc thăm những nơi cổ tích, hoặc thăm các nhà máy kỹ-nghệ, vân vân. Sẽ có một viên hội giảng nghĩa cho nghe và đo hội cắt từ 8 hôm trước. Buổi chiều thì mở cuộc diễn thuyết do các bạn hữu của hội hay là ông quản-lý của nhà hội giảng. Các bà diễn thuyết chia làm hai thứ, một thứ ký giảng về phổ-thông lại một ký giảng về đức-dục. Hội thanh-niên Pháp-Việt là một ngành của hội Khai-trí tiến-đức, vậy cứ theo như điều lệ đã định thì hội không có bàn đến những vấn đề chính-trị và tôn giáo.

Những vấn đề được đọc diễn tại hội thì phải do hội đồng ưng-thuận, chứ không khi nào để cho người nay hay người khác mất lòng được. Một người bạn rất qui của hội là M. Trần-trọng Kim thanh tra các trường Sơ đẳng đã nhận giúp hội mấy bài để diễn thuyết về đạo Khổng, đạo Lão và đạo Phật.

Mỗi kỳ diễn thuyết xong thì có một cuộc chiêu đãi, rồi lại hiện thuyết về cuộc diễn thuyết ngày chủ nhật trước.

Chiều chủ nhật trước, nhà hội có được danh dự tiếp quan Thiếu Hoàng trong Phủ các quan Tổng đốc Phạm-văn-Thụy, Lê-trung-Ngọc đến là hội viên bảo trợ của hội Thanh-niên, quan Tổng-đốc Tứ-Đạm, các quan Tuần-phủ Ng-năng-Quốc, Ng đình-Qui, quan ân Trần-tấn-Bình M. Bùi-đình-Tá chủ bút báo Thực-nghiệp.

Các quan xem xét mọi nơi đều lấy làm ngợi khen hội lắm và có tỏ lời cảm ơn M. Monet đã dụng nên được một hội như vậy.

Tuyển thư-ký vào ngạch Tư-Pháp. — Các đầu bài ra cho học-trò thi thư-ký ngạch Tư-pháp ngày hôm qua như sau này.

Médisance et calomnie

On porte atteinte à la réputation d'autrui par la calomnie et par la médisance.

La calomnie est un mensonge malfaisant. Elle consiste essentiellement dans une imputation que l'on sait être fausse, et qu'on énonce avec l'intention de nuire, le plupart du temps en secret. Parfois on calomnie par simple légèreté. Lorsqu'on raconte les fautes d'un autre, on les exagère mesinement, et, par une pente insensible, on passe de la vérité au mensonge.

Il n'est pas de forme ingénieuse que ne prenne la calomnie pour frapper plus sûrement ses victimes. Souvent on commence par faire un éloge excessif des vertus et des mérites de la personne qu'on veut perdre ; on lui prête même les qualités qu'elle a le moins, afin de pouvoir lui imputer, avec l'autorité que donne une impartialité apparente, des fautes dont elle est innocente, ou des vices qu'elle n'a pas. Car la calomnie prend tous les masques ; elle feint de constater à regret le mal qu'elle invente, de vouloir le bien de ceux qu'elle déshonore ; elle a toutes les laideurs de la haine lâche, qui n'ose pas se montrer au grand jour, de l'hypocrisie et du mensonge. C'est avec raison qu'on la compare au serpent qui rampe sans bruit et dont le venin tue.

La médisance est cette tendance qui nous porte à dévoiler les fautes des autres. Elle est à coup sûr, moins injuste que la calomnie puisqu'elle ne se complique pas d'un mensonge. Parfois elle revêt l'apparence de la simple sincérité, mais en réalité, elle est presque aussi ingénieuse à nuire. Elle n'est jamais franche, ouverte exempte d'hypocrisie et de bassesse. Il est de fines réticences et d'habiles sous-entendus qui sont plus graves que des imputations directes. On prend mille précautions pour médire, tant on sent bien qu'on ne fait pas un acte loyal.

Bài luận Pháp-văn

Quelles sont les qualités que doit avoir un bon fonctionnaire ?

Tính-đố

1° Un ouvrage peut-être fait en 5 heures par un homme, en 8 heures par une femme, en 12 heures par un enfant. Au bout de combien d'heures l'ouvrage sera-t-il fait par les 3 personnes travaillant ensemble ?

2° Une personne avait 16.400 francs placés à 6% chez un banquier et au bout de 8 mois elle retire 16.000 francs Combien recevra-t-elle à la fin de 10 année, si elle retire le reste de son argent avec l'intérêt ?

Ngạch Công-chính. — Kể từ 1er Juillet các viên tham-tá công-chính có tên sau này được thăng chức :

Thăng tham-tá hạng nhì :

MM. Lê-văn-Ngôn. Trần-trung-Hiếu, Đỗ-văn Diên, Ng.-xuân-Tuyên, Ng-văn-Nghĩa. Đặng-đình-Nhã, Trần-văn-Học, Trung-hữu-Quang, Ng-ngọc-Lâu, Trần-văn-Phong.

Thăng tham-tá hạng ba :

MM. Trần-quang-An, Ng-thế-Lộc, Tô-công Quang. Ngọc-than-Phụng, Đỗ-xuân Cung Ng-Hợi. Trần-văn-Khai, Lê-văn-Viên Thành-xuân-Gọi, Ng-tiến-Đại.

Qua chơi xứ Bắc-kỳ, trong mùa mát

Nên xem Hội-Chợ Hanoi

(Từ 1er đến 15 Décembre 1922). 3302

Ngạch thừa-phái. — M. Đỗ-đình-Hách, thừa-phái chính Mai (Hòa-bình), nay kiêm việc lục-sự tại tòa Án đệ nhất cấp chánh lỵ.

M. Nghiêm-xuân-Huyến, thừa phái hạng ba chầu Vân-bản (Yên-bái), được nghỉ dưỡng bệnh 3 tháng lĩnh nửa lương.

M. Phạm-ngọc-Thiện, thừa phái hạng ba ở Bắc-kạn được phép nghỉ 28 ngày.

Tiền trợ cấp. — Cấp 20 p. cho Lim văn-Cúp người làng Hướng-lai ở Lai-châu để đền vé việc mất cái thuyền chở viên thị-dịch lục-lộ và các đồ đạc của viên lỵ.

Cấp 20 p. cho Phạm-thị Ất, là vợ góa người lính khố-xanh Hoàng Vi, tạ thế ngày 14 Mai 1922,

Cấp 20 p. cho người lính khố-xanh là Hoàng-văn-Chi, quán làng Giang-hàn, tổng Mai-pha, châu Cao-sơn tỉnh Lạng-sơn.

Một giải thưởng văn. — Các bạn làng văn muốn biết thể-lệ thế nào, xin xem trang thứ ba.

Các việc đấu giá. — Chiều hôm qua, hồi 4 giờ, tại sở Lục-lộ đã đấu giá việc đổ đất và xây đá ở trên sông đào phía trên Trao-cam đình Thái-nguyên.

Lô thứ nhất, giá đăng 78.0.0 $.

Những nhà bỗ thầu như sau này :

MM. Pouchat,	bỗ thầu	21 %/
Caron et Khang.	—	20
Trương-đình-Giáp,	bỗ hạ	8
Trần-viết-Soạn,	—	10
Bạch-văn-Ngọ,	—	10
Phéot	—	12
Nguyễn-hữu-Hoan,	—	15
Bùi-huy-Tín,	—	15
Nguyễn-hữu-Tiệp,	—	17
Hoàng-quang-Bình,	—	17

M. Tiệp, với M. Bình, bỗ cùng một giá, gặp thăm thì M. Bình được thầu.

Lô thứ hai, giá đăng 357.259 $.

MM. Nguyễn-kim-Lan,	bỗ hạ	3 %/.
Bà-huy-Tín	—	7
Arnat	—	10
Vernet	—	10
Trần-viết-Soạn,	—	11
Hoàng-quang-Bình,	—	15

M. Bình được lạm thầu.

(Xem trang thứ ba, cột thứ ba)

ĐỨC-LONG

Số nhà 90, phố Mã-mây Hanoi (Tonkin)

Hiệu tôi có bán đủ các thứ bao, bao gai, bao cói, đay, gai tẩy, dây, dây tơ, cùng các thứ dầu thơ, các thứ hạt làm dầu, các thứ khô dầu để nuôi các một và bán cây, bán ruộng, cùng là đã các đồ sắt làm xe và cuốc, xẻng, búa, rìa và các thứ sơn-tây, cuốc thứ đánh, vân vân.

Xin qui-khách chiếu cố cho, hiệu tôi xin tính giá phải chăng không đám ăn lãi nhiều.

ĐỨC-LONG-HIỆU

2088 chủ-hiệu.

HỠI KẺ PHẢI ĐAU

Này hỡi các người Nam-Việt phải đau ngực, phải ngộ lạnh, phải đau khi cảm mà đã chữa thuốc không phải đường, hoặc là đã không chữa chết nhọc cả này hỡi những người phải đau khí quản đã kinh niên, hoặc phải đau ở phổi; này hỡi các người phải chứng lao, nay tôi khuyên các người nên chữa ngay đi.

Bệnh đau phổi, trước kia tôi đã bảo là một bệnh ghê gớm, vì bệnh ấy là một bệnh truyền tật nhược tiểu. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền nhà nọ một đời người sau nay không sống được cao nhiều và phần nhiều không sinh đẻ được.

Lời tôi nói đây quan trọng thế nào các người có biết không? Nên có bệnh mà không chữa đi, thì trong 100 năm nữa giống Nam Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con cái phần nhiều không sống được. Người có bệnh lao mà có thể sinh con để nuôi được, thì chỉ sinh con cái yếu đi, gầy mòn thôi.

Bởi người Nam-Việt, con cháu người không muốn giống Nam-Việt lưu mãi đi, nên các người không muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì chữa bệnh đi mới được.

Vậy các ông, các bà, các cô MONTÉ đã có bài *Paul Bert* đương mà nỗi mua một lọ BRONCHOSERUM giá là 9 hào. Sáng và chiều trước khi ăn cơm, thì uống một thìa xáy, uống một lọ, thì là sẽ khỏe mạnh và hết đau.

BRONCHOSERUM

Một lọ. . . 0$90

Rượu Tonique Tonkinois vừa bổ, vừa ngon

Giá một chai là . . . . . 2$25

DẦU GAN CÁ TRU

Nhỏ lắm. . . . . 12$.00

Độ từ 1$90 đến 2$00 (tùy theo giá các khe Nhà-nước lên xuống)

Thuốc chữa bệnh ho rất thần hiệu

(SIROP N)

Việt chai. . . . 1$60

Thuốc viên bổ huyết « Pilules Pink »

Một lọ. . . . . 4$.45

Độ từ 3$70 đến 0$80

Sáu lọ. 1 $ 1 $. 24$.50

Độ 3$90 đến 4$00.

Thuốc nước bổ huyết

« LE PEPTO KOLA ROBIN »

Một lọ . . . . . 11$.80

Độ 1$70 đến 1$80

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE BELA

Thuốc (mau-bè) bổ huyết

Một lọ . . . . . 11$.40

Độ 1$80 đến 1$90.

CACHETS ANTIGRIPPES

Trị bệnh sốt dịch: như bệnh grippe bệnh cảm, về mùa này thường hay hại người, hết là bệnh grippe, nhiều người phải chết trong vài ngày thì chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến bán-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu đã cứu vô số người ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng: cách 3 giờ đồng hồ nếng một viên rồi uống nước rất nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ sáng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì nống rồi nhiều nước nóng và ở người cho nóng đến thì chỉ trong 24 giờ là khỏi.

Bào chế MONTÉ, 54, phố Paul-Bert, Hanoi

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui khách xem báo thấy có đăng cáo-bạch của bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhỡ mà lầm ra không đỡ được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời khỏi trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài từ rày đã có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhớ rõ:

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ treo cao trước ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54, Hanoi. »

Nay kính,

Ed. MONTÈS,

54, Rue Paul Bert, Hanoi.

Việc hỏa-tai ở chợ Đuổi. — Số tiền của các nhà tử-thiện đã gửi đến

Số thứ mười ba:

M. Ấu-Vinh, phố hàng Đào số 30, Hanoi.....	5p 00
M. Phạm-đ.-Các, Giáo-học Tuyên-quang (1).....	1 00
M. Hoàng-h.-Nghĩa, buôn bán Tuyên-quang.....	1 00
M. Nguyễn-ng-Bích, sở buôn Tuyên-quang.....	3 00
M. Ng-đình-Phác, Bưu-điện Tuyên quang	1 00
M. Phạm-văn-Au, buôn bán Tuyên-quang.....	2 00
M. Ng.-văn-Lợi, Công-chính Tuyên-quang.....	1 00
M. Ng-h. Thành, cửu-phẩm Tuyên-quang.....	2 00
M. Phạm Minh, Bưu - điện Tuyên-quang	1 00
M. Ng v-Thể, tòa Sứ Tuyên-quang.....	2 00
Cộng.....	20 p. 00
Cộng số thứ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 và 12.....	893 p. 87
Tổng-cộng.....	913 p. 87

Bản quán xin thay lời các nhà bị nạn cảm tạ các nhà từ thiện đã gửi đến để số tiền ấy bản quán sẽ đệ trình quan Đốc-lý để phân phát cho các nhà bị nạn.

Chữ ký: J. B.

Hội ông ELLIES, Paul Doumer, Số 33.

Vì mải miết đòi má hồng mà phải đền 28 vạn bạc. — Mới rồi ở bên nước Mỹ có một cái án xử một người chỉ vì mải miết đòi má hồng mà phải đền 25 vạn đồng bạc Số là trong tỉnh kia có một chàng công-tử vội một à mỹ-nhân, đôi bên ý hợp tâm đầu, ra đáng mặn nồng ân yếm lắm. Một hôm, công tử đem ô-tô đến đón mỹ-nhân đi chơi, công tử lại tự vận máy lấy, chứ không đem người vận máy đi, để cho trong cuộc tu-tình to nhỏ với nhau, không còn phải ngượng-nghịu sượng-sùng gì nữa. Xe ô-tô vù-vù chạy như bay, thật là sung-sướng thú vị lắm, nhưng tiếc thay, đường đi công tử chẳng nhìn, mắt công tử lúc nào cũng chỉ chăm chăm mà ngắm nghía đôi má hồng của mỹ-nhân ấy. Thình lình xe đâm phải gốc cây bên đường bị tan nát cả, lại một cái cảnh cây độc-địa đâm trúng phải mặt mỹ-nhân, làm toạc ra một vết lớn.

Sau mỹ-nhân đem việc ấy lên Tòa kiện, đòi công-tử 25 triệu đồng bồi-thường về việc đã làm giảm mất cái vẻ mỹ-miều của mình đi. Việc ấy đệ lên đến tòa Thượng-thẩm ở New-York thì Tòa có nghị án như sau này:

« Y bắt người bị khảng-cáo phải bồi-thường 25 vạn đồng để rằn cho những lớn thanh-niên hễ không nhìn được nhìn gái, để mắt trông đường mà đi thì chớ có mới gái đẹp đi chơi ô-tô nữa ».

Việc này thật cũng là một việc rất mới rất lạ; nhưng thiết-tưởng có lẽ tòa Thượng-thẩm New-York xử bên bị khảng-cáo phải bồi-thường 25 vạn đồng là chỉ riêng để rằn cho những kẻ thiếu-niên thích nhìn gái đẹp, mới gái đẹp đi chơi ô-tô mà lại *không đem người vận máy đẩy thôi.* Chứ cấu có đem người vận máy thì cái việc mới gái đẹp đi chơi ô-tô trên mặt đường thì thường cũng không có gì là nguy hiểm, mà cũng không nên tội vậy.

(1) Cái số tiền của các nhà tử-thiện ở tỉnh Tuyên-quang, cộng được 16 p. 00, là do M. Ng-v-Thể, phán sự tòa Sứ, cf nhận cho bản-quán.

Cởi bạc nên cần-thận. — Có nhiều ngài gởi tiền mua xách, của bạn-quán, không chịu mua mandat, cứ bỏ giấy bạc vào trong phong bì, thì-dụ như bộ « *Sương-phụng kỳ duyên* » in lần thứ hai này, giá 0 p. 80 và tiền cước 0 p. 20 thì nhiều ngài thường hay gặp lần một đồng bạc giấy vào trong thư. Đó là một sự dễ mất, mà có mất nhiều khi bản-quán cũng không biết. Vậy từ nay xin các ngài cứ mua mandat mà gởi, cho được cẩn-thận.

Xe-hỏa trượt bánh. — Chuyến xe-hỏa số 72 ở Thanh-hóa ra sáng hôm qua, đến gần Ninh-bình thì có ba toa bị trượt bánh, thành ra chuyến xe ở Vinh ra cũng đến Hanoi chậm mất 3 giờ.

BÁN cất nhiều! cất ít!

Chè, Quế, Cau, Mật-ong, Sáp và Cà-phê mua tại gốc, chưa từng qua tay ai buôn lại cả.

Xem mẫu và hỏi thể-lệ xin mới đến:

M. JARDEL, đường Quan-thánh, số 107, Hanoi. 3694

Tòa Thượng-thẩm — Sáng hôm nay tòa Thượng-thẩm xử những việc sau này:

Lui thủ hân chi đáp. — Một bọn không biết vì cớ gì tên Hoàng-văn-Khương thấy một người đi qua cầu chày ra đánh rồi lại vu cho người ấy đến trên ghẹo vợ mình. Tòa án Trung-trị phạt tên Khương 2 ngày tù án treo về tội cố ý đánh người. Tòa Thượng thẩm y án.

Lừa đảo. — Tên Hà quốc-Quang nhận làm gạch và ngói của một người, vay tiền trước rồi đem tiêu đi. Đến hạn, người mua gạch ngói đến hỏi thì tên ấy chỉ khất lần và nói dối quanh lòn ăn Trung-trị Tourane phạt tên Hà-quốc-Quang 1 năm ù về tội lừa đảo. Tòa Thượng-thẩm thấy tội cho tên ấy vì người nhà tên ấy đã đem trả tiền đủ sạch và ngói ấy rồi.

Việc bỏ thuốc mê ở hàng Bồ. — Chắc chuyện này độc-giả còn nhớ tên Ng-khắc-Tân người ở tỉnh Bắc ninh một hôm đến chơi nhà một người đàn bà là người làng buôn bán ở phố hàng Bồ Đến tối nó lấy bánh trộn thuốc lào cho người nhà ăn, nghỉ say cả rồi mở cửa cho ba đứa đồng đảng vào ăn trộm các đồ nữ-trang đáng giá 1500 đồng cuốn gói bảo nhau đi mất Mãi sau sở Mật-thám tìm ra mới bắt được tên Tân và hai đứa nữa.

Tòan án Trừng trị Hanoi phạt tên Ng-khắc-Tân 5 năm tù về tội dùng thuốc mê ăn trộm Tên ấy nghỉ rằng phạt như thế là nặng, xin chống á để mong tòa Thượng-thẩm có giảm cho chăng. Song quan chánh án và bảo tên ấy biết thế, rồi tên ấy đáng phải khổ sai chung thân.

Đ biệt xử chung thân — Tòa án Trừng-trị phạt tên Trần-văn-Hòa tức Nhuận tức Ng văn Năm, tức Hoàng-văn-Hòa 1 năm tù về việc ăn cắp và bắt hạn tù hết đi biệt xử chung thân. Tòa Thượng-thẩm y án.

Mỡ dân quản thúc. — Những người có lần sau này phải hỏi dân quản thúc: Phạm-mạnh An, Đỗ Luy tức Hai-nghe

Lại mấy nhát dao nữa. — Sáng sớm hôm qua hồi 5 giờ có hai người mà một người là một thầm đi qua đường Orléans thì bị mấy đứa lấy dao đâm mấy nhát.

Giải thưởng văn về bài ca cho con trẻ ở Âu-trí-viên

[illegible] được thư của cô [illegible] muốn nhờ cậy [illegible] lớn giúp một bài ca [illegible] sau này đăng lên [illegible] cho trẻ trong khi chơi đùa ở Âu-trí viên. [illegible] xin kính biếu hai [illegible] còn số chục bạc thì cô nhờ bản-quán mua hộ thứ đồ vật gì cũng đáng giá lấy kẻo treo giải hằng chục bạc không được lịch-sự, vậy bản quán định khi Hội-đồng điểm-duyệt xong, hễ bài nào quán-quân thì ngoài hai cái khẩn thêm số tiền [illegible] bằng số [illegible] ông 4 cuốn khẩn trong [illegible] kỳ, tùy ý [illegible] ngài.

Thể-lệ dự thi như sau này:

Đề mục: một bài ca thượng lưu hạ bất ; đủ dùng làm bài hát cho 10 trẻ trong khi chơi đùa ở Âu trí-viên.

Cái bài dự thi không được nói đến chuyện văn-uế quan-hệ về chính-trị và tôn-giáo.

Giải thưởng: hai cái khẩn thêm và mỗi cái bằng 4 chữ sơn son thiếp vàng.

Kỳ hạn : hạn từ nay cho đến 31 Décembre này thì hết kỳ thu quyền.

Mỗi cho tiện việc học phách thì xin nhất thiết dùng giấy tây trắng mà để một mặt tờ, trang trên để tên và chỗ ở, trang dưới viết bài thi, mà ở dưới xin đừng ký tên. Những bài [illegible] xin nói riêng vào một [illegible] ngoài nhỏ để cho [illegible] « văn thi » thực rõ thì khi tiếp được, bản quán sẽ để riêng ra một chỗ, đợi khi hết hạn, bấy giờ mới bóc. Ngài nào dự thi, xin cứ gửi cho bản-quán.

Hội Hợp thiện. — Bản hội kính-cáo để các hiền chủ có mộ kỳ tăng tại trong đất phúc-trang biết :

Năm 1921, bần-hội cải tăng những mộ vô-thừa-nhận ở khu Giáp I, từ năm 1906 đến 1917 thì thấy nhiều ngôi vẫn thì nát hết, xương thì mòn, xương lẫn cả đất, trông thấy thật là thảm thương. Nếu bần-hội định đến tháng mười (Octobre 1922) năm Tây này, cải tăng những mộ tăng trong khu Bình I, từ năm 1906, đến năm 1915, mà không mấy người thăm-viếng, đem đi tăng trong một hàm riêng, để những vong vô-thừa-nhận được mát mẻ.

Hiếu-chủ nào có mộ kỳ tăng đi lần ngày, hay là đánh mất giấy ký-tăng, thì đến hỏi ông giám-trang bần-hội, số nhà 75 ở phố Paul Bert, thì ông ấy sẽ sẵn lòng thưa tiếp.

Hội Hợp-thiện lại cảo.

Đờn sen đăm. — Địa-hạt thuộc về các viên chánh đờn sen đăm Vĩnh-yên và Bạch-hạc thì định như sau này:

1o Đờn Vĩnh-yên thì có huyện Bình xuyên, Tam-dương và Yên-lạc;

2o Đờn Bạch hạc thì có huyện Lập-thạch và phủ Vĩnh-tường.

Theo như nghị định ngày 4 Février 1906, các viên ấy có thể được phái đi làm chức thừa-phát-lại ở trong hạt của mình mà địa giới đã nói ở trên kia.

Đường Hòa-bình — Vì mấy trận mưa to mới rồi, đường đi Hòa-bình và Chợ-bờ không đi xe ô-tô được.

Chết ở dưới tàu. Ngày 23 Juillet hồi 7 giờ sáng có một người đàn-bà đi tàu Pai-puơng ở Nam-định lên, chết ngay ở dưới tàu.

Xuýt nữa chết — Tối hôm kia có một người say rượu ra chơi bờ sông ngã ngay xuống nước, may có người với lên, không thì chết hẳn. Nhưng cũng vì người ấy xuống nước mới tỉnh được rượu, mà tỉnh mai quá lại hóa bị cảm nặng, phải không vào nhà thương

Nhà cửa đất đổ. — Đêm hôm qua, sở Mật-thám bắt cả thảy 21 người ngủ ở ngoài đường cả, đem về sở để xét căn cước.

CÁC TIỂU-THUYẾT CỦA BẢN QUÁN

BA NGƯỜI KHÚC LÂM PHÁO-THỦ

của Ng văn Tân dịch, giá. **0$60**

ÂY AI HẸN NGƯỜI THỀ VÀNG

của Ng-đỗ-Mục dịch, giá. **0,40**

THUYỀN TÌNH BỂ ÁI

của Ng.-đỗ-Mục dịch giá. **0,60**

Ngài nào muốn mua, xin viết thư cho ông Bùi-xuân-Thanh là quản-lý nhà in Trung-Bắc Tân-Văn, Hanoi.

Tiền cước gởi ngoài.

VIỆC BẮC-KỲ

BẮC-NINH

Một đêm hai đám cướp — Hồi 2 giờ đêm hôm kia một nhà kia ở gần đình Đáp-cầu, thuộc huyện Võ-giàng, bị một toán cướp vào lấy tiền bạc và đồ tư lợi, ước chừng non 500 đồng. Lại ngay hồi hôm ấy giờ ở chợ Cầu-giềng có một nhà cũng bị kẻ cướp vào khảo của và đốt đương vật người bị cướp. Lấy đồ đạc rồi lẩn thoát đi. Người khổ-chủ bị đau chưa biết sống chết thế nào,

HƯNG-YÊN

Việc bắt cướp. — Bản báo tiếp được bài lai cảo, xin cứ nguyên văn đăng sau này:

Ở tổng An-tảo, huyện Kim-động, tỉnh Hưng-yên có mấy tên chỉ giỏi nghề đạo-kiếp, miễn lấy bị những nhiều tiền chỗ thì bỏ chỗ, chỗ thì thỏ ngạch, cũng nhiều nhà bị mất to, cho nên truyền cho các nhà khác phải cẩn cách nhau thước coi nhà, lũ đạo-kiếp phải ăn quanh xuống phố. Nhờ được quan Cảm là M. Tissier và ông Trần-văn-Hội là Gendarme auxiliaire (Hưng-yên) đó thám mới bắt được tên Hỡ và tên Lân cùng một lũng, hai tên này kỳ-lý làng chứng nó cũng đã

(Xem trang thứ tư).

KÝ TÊN KHÔNG RÕ

Bản-quán xin các ngài mua báo khi có việc gì viết thư đòi hỏi báo-quán, thì cho biết rõ số in là tờ giấy gói báo, hoặc là gửi cho báo-quán cái giấy quán ký, để cho người làm sổ tiện kiểm. Vậy các ngài thường hay ký tên vẩn vẩn, hoặc thôn quê, không rõ địa chỉ, thành ra nhiều khi báo-quán không biết ai mà trả lời.

BỘ COI VIỆC ĐIỀU-KHÁM VÀ VIỆC CÔNG-TRÌNH ĐƯỜNG XE-LỬA BẮC-BỘ TRUNG-KỲ

Hạt thứ nhất

Từ Vinh đến Tân-ấp

Về việc xây dựng những cầu-sắt ở hạt thứ nhất

Yết-thị gọi đấu giá

Đến 15 Novembre 1922, hồi 9 giờ, tại phòng giấy quan Ký-sư coi việc Điều-khám và việc Công-trình đường Xe lửa Bắc-bộ Trung-kỳ ở Vinh sẽ mở những giấy đấu giá hoặc gửi commăng để nhà Bưu-chính hoặc chính người thầu thân-hành mang lại.

Tiền ký quĩ tạm. . . 20.000 p 00

Tiền ký-quĩ nhất-định. 160.000 f. 00

Muốn xem các giấy mà kiểu mẫu giấy đấu giá, kê giá. (Định theo bản Dự-án và sổ Điều-lệ) về việc thầu này thì nên chiếu những ngày giờ làm việc mà đến xem tại:

1° Sở Chánh giám-đốc bộ Công-chính Hanoi;

2° Phòng giấy quan Chánh ký-sư coi việc Điều-khám và việc Công-trình đường xe-lửa Nam-bộ ở Saigon;

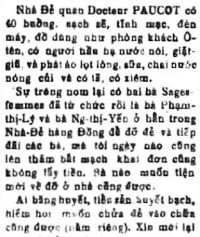
3° Phòng quan Chánh ký-sư coi việc Điều-khám và việc Công-trình đường xe lửa Bắc-bộ Trung-kỳ ở Vinh.

Các nhà thầu phải đệ trình quan Chánh ký-sư coi việc Điều-khám và việc Công-trình đường xe lửa Bắc-bộ Trung-kỳ ở Vinh những giấy mà theo như thể lệ và kỳ hạn đã định ở tờ Yết-thị.

2692

« DUYÊN-NGHIỆP LÝ-MAI » là một quyển tiểu-thuyết có tranh, mới xuất-bản. Giá **0$16**. Bán ở các hàng sách Hanoi.

Ai mua buôn xin hỏi M. VŨ-ĐỨC-THANH, 51, Hàng Bông Hanoi.

3296

NHÀ-ĐỂ MỚI

70, Phố Hàng-Bông Hanoi

Nhà Đẻ quan Docteur PAUCOT có 40 buồng, sạch sẽ, tĩnh mạc, điện máy, đồ dùng như phòng khách Ô-tên, có người hầu hạ nước nôi, giặt-giũ, và phát áo lọt lòng, sữa, chai nước nóng cối và có tủ, có xiêm.

Sự trông nom lại có hai bà Sages-femmes đã từ chức rồi là bà Phạm-thị-Lý và bà Ng-thị-Yến ở hẳn trong Nhà-Đẻ hàng Bông đã đỡ đẻ và tiếp đãi các bà, mà tối ngày nào cũng lên thăm bắt mạch khai đơn cho không lấy tiền. Bà nào muốn tiện mời về đỡ ở nhà cũng được.

Ai bằng huyết, tiêu sản huyết bạch, hiếm hoi muốn chữa đẻ vào chỗn công được (riêm riêng). Xin mời lại xem và hỏi cách thức

Mỗi bà một buồng 10 ngày. 6$00
Mỗi bà một buồng, 10 ngày. 10 00
Mỗi bà một buồng, 10 ngày. 15.00
Mỗi bà hai buồng, 10 ngày. 20.00

Ra vào tự do

2757

LỆ MUA BÁO

Xin nhắc lại để các ngài được hiểu biết rằng: tiền mua báo thì phải trả trước. Vậy các liệt qui ông nào mua thì gửi tiền cho; hễ không có tiền gửi theo giấy mua thì bản-quán không trả lời. Mua báo thì tính từ ngày mồng một tháng tây trở đi cho gọn.

HIỆU BÁN ĐỒ VÀNG BẠC CỦA NGƯỜI VIỆT-NAM

金寶商

BIJOUTERIE — ORFÈVRERIE

NAM-BẢO

Hanoi — 16, Rue de la soie, 16 — Hanoi

CHẾ-TẠO : — Vòng, xuyến, hạt, nhẫn, giấy đeo bằng bạc, giấy truyền, dây giây, sâu 6, tối-học, vỹ thuốc lá, hộp thuốc lào, và điếm, v. v... bằng vàng đồng tuổi đồng nên và toàn bạc nén. Có nhiều thợ khéo để làm hàng bán nếu qui khách đặt lối-riêng.

BÁN : — Vàng diệp Vinh thịnh-long mới đã thực (8 sắn mãi), ngọc-thạch, giấy đeo thế-nghi, giấy kim-khánh, giấy kim tiền, đồng-hồ quí quít và bạc và vỏ bàn, v. v.

Buôn bán nhẽ nhẵn, nói lấy uy tín làm gốc.

2043

茂 MAO-SENG 盛

57, Rue Jean-Dupuis (Phố Mới), Hano

MÁY NÓI SỐ 248

Hiệu tôi mở từ năm 1889, kể được 31 năm chuyên nghề làm các thứ gạch hoa, cống, chắn-song bằng xi-mo. Được nhiều giấy khen của nhà-nước.

Hàng tốt, giá cũng hạ, vì hiệu tôi muốn mong đông khách.

Qui-khách có dùng, xin mới chiếu cố.

2045 **MẬU-THỊNH kính cáo.**

CÁC CUỘC ĐI XEM

然 SẮN NHIÊN 祭

Tối thứ ba :

KIM, VÂN, KIỀU

(Hồi II

Diễn tả hồi Kim-Trọng về hộ tang đến hồi Thúc Sinh chuộc Thúy-Kiều ở Thanh-kiều tu.

Tối thứ tư:

TRÍ NỮ CỔ TÂM

Nàng Bích-liên trong tích này thực đáng làm gương cho bao cho những người đi ghẻ đc nghiệt.

Tối thứ năm:

MỘNG-LONG SINH QUÍ-TỬ

(Diễn theo lối đường ngoài)

Cay đắng thay cho nàng Quế-phương ! Vì một giấc chiêm-bao mà sinh ra biết bao nhiêu nỗi xót xa, tỉnh chưa thấm.

CINÉMA PALACE

(Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)

Tuần lễ từ thứ tư 26 Juillet đến thứ ba 1er Août 1922

Ba hạnh bán ngày thứ năm và chủ nhật chớp từ 6 giờ chiều, thứ bảy chớp 5 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

PHONG CẢNH MỘT NƠI CẨM ĐỊA

Rất mới ! Rất lạ !

Tất cả là 65 phiên thắng cảnh

Rất hay ! Rất lạ !

QUANG-MINH HOÀNG-HẬU

REINE LUMIÈRE

Thiên thơ nàm

Nghỉ

Rồi thứ sáu

QUANG-MINH HOÀNG-HẬU

CỨ LÊ HỘI HOẠI !!!

Hài kịch

Từ 1er Avril giờ đi

Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

華 PAO-VA 寶

銅八竹鍋門衛潘行內河京東

Làm và bán đủ các đồ vàng bạc, như: vòng, xuyến, hoa, hột, khuyên, nhẫn, v. v.....

Bán các đồ ngọc và hạt chân rất quí ở bên Tàu lại sang, đồ sứ, đồ cổ, đồng hồ, nhròn-kính, v. v..... Làm thực tốt — Giá phải chăng

Xin Qui-khách chiếu cố đến :

Phố hàng Bồ, số 28 — Hanoi

Học Viện Phi Hùng Cựu Hồ Petrus Ký (67–74) cặng Huỳnh Công Đảng Chợ Mới Sưu Tầm Xưa Quán Ven Đường
Từ rolfilms của Cornell

khai tại quan phụ-mẫu (Kim-động), chúng nó là tinh nghi đạo-kiếp. Từ ngày bắt được hai tên ấy đến giờ, miền tổng An-tảo được ninh thiếp và các thành phố cũng được ninh thiếp. Quan trên đặt cho tôi chức chánh tổng tôi một người Sen-đầm Annam như thế, bản tổng bản tỉnh chúng tôi đội ơn nhà-nước vô cùng. Nếu không có người sen đầm Annam, các tổng lý không thể nào bắt được hai tên này, vì chúng nó tài giỏi sự đạo kiếp lắm, các miền tổng An tảo lấy điều làm lo sợ hai tên ấy, ngày không ăn đêm không ngủ phải cắt cảnh nhau ra thước coi nhà. Chúng tôi đi từ làng Đăng-châu trở xuống đến làng Xích-đằng, Nhân-dục, làng Nam-hòa, phố Tân-thi và phố Tân-nhân dân-bà con trẻ và các người chỗ nào cũng chỉ nói cảm ơn quan lớn và ông Sen-đầm Annam tinh Hưng yên từ khi bắt được tên Hỡ và tên Lão đến nay; dân làng phố-xá ăn ngon ngủ yên không phải cắt cảnh nhau mà thước coi nhà như trước nữa.

Ng-v Trung dit Nhường, lái cảo.

VIỆC TRUNG-KỲ

BÌNH-ĐỊNH

Một việc công ích. — Thuộc hạt phủ Tuy phước, về tổng Dương-an, có mấy thôn nằm là Vân-hà, Luật-lễ, Phong-thạnh, cùng một đôi thôn khác nữa, đã nhiều năm bị thủy lạo xuyên phá hư hại không biết đường nào; chỗ thì bị ruộng lở thành ao, nơi thì trôi mất vườn tược, nhứt thiết nhiều kẻ phải trở mất hết nhà cửa bỏ trâu v. v...

Tuy mỗi năm thường gặp con thảm hại ấy mà không thấy đồng bào ta liệu phương kế nào mà giúp đỡ cho nhau; có lẽ quan trên cũng không hề đoái tưởng đến. Cứ phải ai thì tai nấy: ai có ruộng thì lo đắp bờ, ai có nhà thì lo kế bảo tồn, được thì nhờ, mất thì chịu, cho nên tuy sự thiệt hại đã nhiều nỗi, nhưng vẫn còn phải chịu mãi mãi về sau, và sự hại một ngày một to lên dần dần.

Nguyên mấy thôn ấy không phải là ở gần sông cho lắm, nhưng vì ngày ngày nước ngoài, nên hễ đến mùa mưa tới thì ngọn nước tuôn xuống mạnh như thác, sông cái đầy lên chẳng không kịp, thì nước tràn lên bằng qua địa hộ các làng ấy bất cứ chỗ cao chỗ thấp, cứ việc chảy đâu đi qua chỗ cao rồi chảy vào chỗ thấp, phá cho thành vực thành ao, gặp ruộng thì đào ruộng, gặp nhà thì bứng nhà. Nước chảy qua như vậy chỉ trong một vài giờ mà thôi, thế mà cái hại không biết bao kể xiết!!

Nay vì lối khổ dân kêu ca lắm, thì mới thấu đến mắt người nên năm nay đã thấy đèn trời soi sáng: là có quan đại-biểu đi khám xét những nơi hư hại, và sức cho làng bị hại phải phân bổ nhau kẻ đa người thiểu tùy gia phong kiệm, được số bạc bao nhiêu, thì giao cho quan trên để ngài trù liệu công việc đắp đê cản nước, khai thêm thủy đạo cho dễ đường thôn lưu.

Nghe đâu các làng chung ra gia tiền ưng thuận quyết sẽ được số bạc cũng khá lớn, và đã có ông cựu Tán-vũ ở làng Điều-thành, là hội-viên Trung-kỳ đã tình nguyện lãnh làm đề ấy; và cũng đã đi nhằm địa đồ, mà trù liệu nhơn công cho đúng.

Đáng mừng thay! ta mong rồi thấy! bao giờ công trình ấy đặng hoàn thành thì nhơn dân được nhờ biết bao. Thật là một việc công ích khá ghi chép vậy.

Xưa một cây gậy chẳng nên non, nay ba cây dùm lại ắt thành hòn núi cao.

TAM-QUAN

Tỉnh khứ-lưu. — Bảo quản tiếp được bài sau này:

Quan phủ Trần-đình-Khuyến, trọng nhiệm phủ Bồng-sơn đã lâu, dân tình trong phủ lị, phần nhiều yêu mến ngài lắm. Nay ngài hồi Kinh, ai nghe tin cũng buồn và tiếc. Kinh-đô là cố-hương của ngài, bấy lâu xa cách sông Hương, núi Ngự, nay được tái ngộ, chắc ngài cũng mãn nguyện, ký-giả xin mừng ngài và chúc ngài về đẩy được bình yên, vạn sự toại ý.

M. C. lai cảo

Thương giới tân văn

Ngày 25 Juillet 1922

Giá bạc

Kho Nhà-nước . . . . . 6 f. 60
Nhà Ngân-hàng . . . . . 6 . 60

Tàu tới, tàu đi

Tàu *Amazone* ở Marseille đã chạy sang Đông-pháp ngày 14 Juillet.

Tàu *Cordillère* đã khởi hành ở Marseille đi Đông-pháp, và Nhật-bản ngày 30 Juin.

Tàu *Chambord* chừng 28 Juillet thì ở Haiphong sẽ chạy đi Marseille.

Đấu giá

Ngày 12 Août hồi 16 giờ 30 tại sở Lục-lộ Hanoi sẽ đấu giá làm hai cái nhà ở cho các quan chánh ký-sự ở Hanoi.

Việc làm đáng là: 37.167 p. 38
Tiền ký quỹ tạm: 600 p. 00

NHÀ TẮM VỆ SINH

48, Rue du Lac, Hanoi
(Phố Bờ-hồ, số nhà 45)

3099

Quạt Máy

Hiệu QUẢNG-HƯNG-LONG
Hanoi, mới về nhiều thứ quạt máy.

Quạt treo trần — Quạt để bàn — Quạt quay đi quay lại, hiệu Marelli, là thứ quạt tốt nhất hoàn-cầu.

Xin quí-khách mua mau kẻo hết.

3078

GIỜ VỀ GIÀ

thì thường hay đau đầu, tức hơi, chóng mặt, luôn luôn, đau thần, đi táo, hay mệt và khó chịu trong người. Lúc bấy giờ thì những chứng tự mâu lại càng hay có. Khi ấy nên uống thuốc điều hòa máu các lương-y ai cũng cho là công-hiệu. Thuốc ấy là:

Dépuratif Richelet

rất công-hiệu trong những bệnh đã kể trên này. Dùng nó thì kinh-nguyệt điều hòa, không làm đau đớn gì cả. Thuốc này lại rất hiệu trong những bệnh sau này: đau xương, tu máu ở các huyết-quản và các tiểu-bệnh-gọi ta như là hạch-lào, mun con các nốt mẩn vân vân.

Thuốc này bán ở các hàng tạc-hợp và các hàng thuốc bắt.

Sao [illegible]

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quan Bảo-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 54

HÓA-HỌC CHẤT
và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT
Hiệu BONNEL-LARD, tri các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông HOLBÉ để chữa a-pi-lêm
SOLUTION R. HOLBÉ
2 $ 50 một chai

Thuốc lượt một và thuốc dùng thuốc nay phải hợp đơn quan Đốc-tờ người Pháp thì mới có bán được.

Gouttes « MÉTHARSINATE »
1 $ 00 một lọ

Thuốc nhỏ mắt, làm dễ ngủ, mất mệt thần-kinh, mất thấy, thuốc bán này là thuốc hay hơn hết.

Mấy thứ thần-hiệu hay bán:

Các thứ thuốc nước đựng sẵn để tiêm vào da như thuốc bổ CACODYLATE DE SOUDE

Thuốc tiêm gói lại 0 $ 14, trị bệnh Giang-mai

Thuốc ho gió SIROP PECTORAL, thuốc ho, đã mát. Thuốc này chỉ người làm đúng được thôi

Thuốc lậu hiệu MONTÈS
1 $ 80 một lọ

Thuốc nặng = 2 ống to 20 viên
thuốc thật = 6 80 một chai

Chữa các chứng lậu, chẳng kỳ mới hay cũ, uống thuốc này thì khỏi hẳn, không phải kiêng cữ điều gì, không làm mất vệ sinh.

Gouttes « VIRGINIE »
1 $ 80 một lọ

Trị những bệnh đàn bà như: Kinh nguyệt không đều, hay ra thứ hoặc kinh đau đớn, sinh nghén, như đau bụng, gần sinh, nghén thấy đầy đớn mệt mỏi, ăn không ngon, uống thuốc này thì mau mắn lắm, lại mau lắm trong vòng 24 giờ thì khỏi.

ĐỒ BUỘC THUỐC
ĐỒ DÙNG ĐỂ THÍ-NGHIỆM HÓA-HỌC

ĐỒ MỔ-SẺ
Kính-ảnh, đồ-ảnh, thuốc-ảnh hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy-ảnh, thuốc Citrate và thuốc Bromure

Bán cuốn và bán bao kín

Bán cắt và bán lẻ

« THUỐC DỄRÉ »
0 $ 98 một chai 1/4 litre

Trị bệnh giang mai bất kì mới hay cũ. Dùng thuốc này rồi thì sẽ không phải dùng thuốc gì khác nữa. Dùng thuốc khác rồi cũng cần phải dùng thuốc này thì mấy chắc khỏi hẳn được. Thuốc này rất hay, rất quí, vì chẳng hại gì đến sự sinh dục, lại hễ sức cho người có bệnh.

Muốn dùng thuốc này trong một tháng thì nên mua một chai to lớn. Giá có 2 $ 00 mà thôi.

RƯỢU
QUINQUINA CUSSAC
Rất bổ
dùng cho những người ốm yếu.
BÁN TẠI
NHÀ
GUIONEAUD FRÈRES
ở Hanoi-Haiphong,
và tất cả các cửa hàng bán lẻ ở các tỉnh.

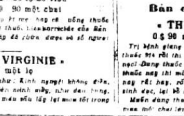
2051

Nhà Bán đồ « TÂM TÂM »
Hà nội, ở phố hàng Trống.
Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

NGÀY NÀO CŨNG CÓ XE THỜ CHẠY

Công-ty PHẠM-VĂN-PHI

ĐƯỜNG TIỀN LỆ ĐI CHỢ HIẾU
Ở Gia TIỀN LỆ chạy khi giờ ruỗi sáng sau chuyến xe lửa tới Nhổ-Quan ở Bến-thủy và ở Vinh ra.
Ở CHỢ-HIẾU (Phố Quỳ) đi khi 5 giờ chiều đến ga Yên-lý sau khi chuyến xe lửa ở Vinh về Bến-thủy.

Auto-Postale

ĐƯỜNG VINH VÀ HUẾ
Ở VINH đi hồi 4 giờ sáng đến Đông-hà vừa kịp chuyến xe lửa vào Huế.
Ở ĐÔNG HÀ ra hồi 8 giờ sáng sau khi chuyến xe lửa thứ nhất ở Huế ra.

Công-Ty chúng tôi xin trình qui-khách biết rằng: kể từ mồng 1 tháng 6 tây này, ngày nào chúng tôi cũng có xe chạy chở thơ và hành-khách ở ga Yên-Lý về Phủ-Quỳ và ga Yên-Lý về Phủ-Quỳ ra ga Yên-Lý. Ở Phủ-Quỳ có 3 phiên chợ Hồ-Én buôn bán nấu nắt lắm các qui-khách buôn bán ở đây đi lại có hàng-hóa gì xin cứ giao cho bản-ty chở, tính giá phải chăng.

Các qui-khách ở đại lại Đường Vinh-Đông nên đi xe thơ thì được cẩn thận hơn, nhưng khi lấy về nên có ý kẻo lầm đi vào xe khác. Muốn khỏi sự lầm lẫy, xin tiệt qui khách đánh giấy thép trước cho bản ty, hễ khi bản ty nhận được giấy thép sẽ cho xe ra đón hay là cho người nhà đi đón.

Đường Yên-Lý đi cho Hiếu thì đánh giấy thép ra PHẠM-VĂN-PHI Yên-Ly gare; — mà đường Vinh-Đông-Hà thì đánh giấy thép cho PHẠM-VĂN-PHI Đông-hà gare.

2012

CÁO-BẠCH

Chúng tôi kính trình các qui-khách biết rằng chúng tôi thuận bán chịu Phốt-phát (Phosphates) đến mùa tháng mười gặt rồi mới lấy tiền, song những các nhà tư mà mua thì phải có gì chắc-chắn để gửi chúng tôi làm tin như là: đồ bán của nhà ruộng nương (Titres de propriétés) phiếu Quốc-trái (Titres d'Emprunt Français) phiếu Đông-pháp công-thái (Titres d'Emprunt Indochinois) bản vân.

Những giấy phiếu Quốc-trái, công-thái mà chúng tôi giữ để làm tin thì bao giờ cũng vẫn là của những các nhà mua hàng chịu đem gửi, mà khi đến kỳ giả tiền mua chịu hàng rồi thì chúng tôi giả lại các giấy má ấy, mà nếu đang khi chúng tôi giữ các giấy má ấy có phiếu nào được mở trăng số thì cứ số ấy vẫn thuộc về của người có phiếu đem gửi.

Những các lòng đã cải lương rồi mà có những giấy phiếu ấy có thể mua chịu được phốt-phát, muốn biết cách thức mua chịu phốt-phát thế nào thì các làng ấy cứ hỏi tại các tòa Công-sứ.

Kính cáo
SOCIÉTÉ DES PHOSPHATES DU TONKIN.
133, Avenue Paul Doumer,
HAIPHONG.

2023

CAFÉ. RESTAURANT
HOTEL DES COLONIES
TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

Chính-quán tại phố hàng Trống, số 80 ngay cửa Nhà-Thờ
Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cùng phố đấy.

Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu

Bản-quán thừa tiếp các qui-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-dẳng, mà lại để tây ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cũng một giá tiền.

Phụ-quán cũng có giấy nói trực tiếp với chính-quán 2043

No 134

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-lệ-quân)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC *dịch thuật*

... Triều-đình sai quan về khám nhà họ *Lưu* thì có bắt được một tờ mật-thư của *Bành-như-trạch*. Hiện nay thiên-tử nổi giận, đã bắt hỏi gia-quyến họ *Lưu* ở Kinh đem giam ngục-thất rồi lại sai quan đi bắt *Bành-như-trạch* và sai quan tới đây bắt nốt gia-quyến họ *Lưu* về Kinh để trị tội. Việc này là việc phản-nghịch, chắc cả nhà họ *Lưu* cũng bị xử-tử, thế mới thật ác-giả ác-báo, trời gần chẳng xa! Ngày nay phu-nhân lại còn giả cách không biết, dám đổ giọng nói càn, chẳng bỏ thêm xấu.

Cố phu-nhân nghe nói, bấy giờ mới biết rõi. Vũ-sĩ xích tay lại, rồi đưa vào tù-xa. Quan Khâm-sai cho quân vào xục tìm trong nhà, chẳng thấy một người nào nữa, liền hỏi Địa-phương quan rằng:

— Nhà họ *Lưu* có còn thân nhân nào trốn thoát không? Nên mau mau đi tầm nã.

Địa-phương quan nói:

— Trong nhà họ *Lưu* chỉ có một mình *Cố* phu-nhân, chứ không còn ai là thân-nhân nữa.

Quan Khâm-sai truyền tịch-biên gia-sản nhà họ *Lưu* và đem *Cố* phu-nhân ký-giam tại Phủ-đường, để trong 5 ngày nữa thì khởi hành tiến Kinh. Quan tri-phủ *Vân-châu* là *Long-dược* mời quan Khâm-sai về phủ nghỉ ngơi.

Lại nói chuyện *Giang-tiên-hi* ngày hôm ấy, vì còn rẽ vào chùa, thành ra mãi đến buổi trưa mới về. Khi về gần tới nơi, trông thấy vắng-vẻ, đã có ý nghi, lại thấy cửa phủ khóa chặt, mà có giấy niêm-phong của quan tri-phủ *Vân châu*, hỏi gián vẫn còn chưa rào.

Giang-tiên-hi nghĩ thầm: Quái lạ! hay là ma ám mà ta không tìm thấy nhà chăng! Chẳng có lẽ phu-nhân ta lại dọn đi chỗ khác rồi! Mới trong nửa ngày trời, sao đã biến-thiên chóng mày thế này!

Giang-tiên-hi còn đang nghi-hoặc thì bỗng gặp một người bạn thân là *Đặng-cửu-thông*. Năm ấy *Đặng-cửu-thông* mới ngoài 20 tuổi, có mở một cái trà-quán.

Giang-tiên-hi vội-vàng chạy đến, nắm lấy áo mà hỏi rằng:

— Này này, người nhà ở đây đi đâu cả rồi?

Đặng-cửu-thông nói:

— Hãy vào trong này rồi tôi thuật chuyện cho mà nghe.

Khi vào trong quán, *Đặng-cửu-thông* nói:

— May sao nhà ngươi lại không bị bắt!

Giang-tiên-hi nói:

— Tôi phụng mệnh *Cố* phu-nhân đi có chút việc, bây giờ mới về, chẳng hay vì cớ gì mà lại bảo-tà bị bắt?

Đặng-cửu-thông lại hỏi:

— Lệnh-đường (trỏ *Giang-tam-lão*) có trốn thoát được không?

Giang-tiên-hi nói:

— Thân-mẫu tôi sang thăm bệnh đi-mẫn tôi ở trong chùa từ hôm trước chưa về.

Đặng-cửu-thông mừng lắm mà bảo rằng:

— Hai mẹ con gặp nạn to mà không chết, tất là người *Lại-phúc*, sau này sẽ có ngày được hay. Vừa rồi quan Khâm-sai cùng *Địa-phương* quan đem quân đến vây bắt gia-quyến nhà họ *Lưu* đó. Có hai người linh nguy-làm-quân vào ngồi chơi trong cửa hàng tôi, tôi hỏi thăm hắn, mới biết rằng *Hoàng phủ thiếu-hoa* đổi tên *Vương-thiếu-phủ* thì đỗ trạng-nguyên, lĩnh chức nguyên-soái đi đánh Phiên, cứu được thân-phụ về triều. Còn *Lưu* quốc-trượng gởi tờ phản-thư mật báo cho quân giặc lại bị *Vương-thiếu-phủ* bắt được. Tiền-tử nổi giận, nã trốc *Lưu* quốc-trượng bỏ vào ngục-thất, lại sai quan tới đây để bắt gia-quyến giải về Kinh để trị tội. Tôi vẫn lo thay cho hai mẹ con nhà-ngươi, may sao lại đến được vô sự cả.

Giang-tiên-hi ủa nước mắt khóc mà rằng:

— Tôi chịu ơn to của nhà họ *Lưu* hơn 10 năm nay, ngày nay tôi muốn vào thăm *Cố* phu-nhân mà tiền lương không có thì vào sao được.

Đặng-cửu-thông kính sợ mà bảo rằng:

— Việc này là việc phản-nghịch, nếu nhà-ngươi vào thăm thì tất người ta cũng bắt cả mà thôi.

Giang-tiên-hi nói:

— Nếu vậy tôi cần phải liều Kinh, để in liệu hậu-sự cho *Lưu* quốc-trượng thì mới yên lòng, nhưng bây giờ đường sá xa-xôi, hai bàn tay trắng, tôi làm thế nào mà đi cho được.

Đặng-cửu-thông nói:

— Nhà-ngươi biết nhớ ơn như vậy thì thật là một người hiếm có! Để chiều hôm nay tôi sẽ họp các bạn-hữu lại, rồi quyên tiền mà giúp cho nhà-ngươi.

Giang-tiên-hi cảm tạ mà rằng:

— Nếu vậy thì thật người làm ơn cho tôi to lắm, nhưng cần phải mau chóng mới được.

Đặng-cửu-thông nói:

— Để chiều hôm nay tôi họp bàn ngay, sáng mai nhà-ngươi đã có thể đến đây mà lấy tiền được, nhưng trong khi đi đường, nhà-ngươi nên phải cẩn thận, kẻo bị quan-quân bắt.

Giang-tiên-hi nói:

— Tôi không phải thân-nhân nhà họ *Lưu* thì việc gì mà liên-lụy đến tôi.

Nói xong, liền rảo bước đi đến nhà bọ *Thôi*, vừa đi vừa nghĩ thầm; nước gì *Hoàng-phủ thiếu-hoa* tha tội cho vợ chồng *Lưu* quốc-trượng thì ta cám ơn vô cùng, nay ta báo tin cho nhà bọ *Thôi* và nhà bọ *Cố*, tất hai nhà cũng giúp ta được ít tiền.

Bấy giờ nàng *Mai-tuyết-trinh* đang cùng với bà mẹ *Thôi-phan-phượng* nói chuyện ở nhà trong, *Giang-tiên-hi* chợt vào, khóc mà thưa rằng:

— Thương thay cho bà *Cố* phu-nhân tôi bị quan Khâm-sai nã nóc, bây giờ cửa phủ đã niêm khóa rồi.

Bà mẹ *Thôi-phan-phượng* cùng nàng *Mai-tuyết-trinh* giật mình kinh sợ mà hỏi rằng:

— Ô hay! Vì việc gì thế? Nhà-ngươi có biết không?

Giang-tiên-hi mới đem lời *Đặng-cửu-thông* nói mà thuật lại cho nghe. Bà mẹ *Thôi-phan phượng* khóc mà than rằng:

— Thương thay cho hiền-muội tuổi già sức yếu mà gặp việc này thì chịu sao được những sự khổ-sở.

Nàng *Mai-tuyết-trinh* cũng khóc mà nghĩ thầm rằng *Cố* phu-nhân giúp cho mẹ con ta được yên sở, ai ngờ ngày nay lại bị cái thảm-hình ấy! Nghĩ vậy, liền sẽ bảo *Giang-tiên-hi* rằng:

— Nhà-ngươi nên mau mau sang báo tin cho bọ *Cố* biết. Họ *Cố* vốn là nhà quan, may ra có thể vào ngục thăm *Cố* phu-nhân được.

Giang-tiên hi nói:

— Tôi cũng muốn tiến Kinh để lo liệu hậu sự cho *Lưu* quốc-trượng, gọi là đền chút nghĩa xưa.

Bà mẹ *Thôi-phan-phượng* nói:

— Nhà ngươi biết nhớ ơn chủ như vậy, sau này tất có ngày trời mở cửa cho.

Giang-tiên-hi lĩnh-ý đi đến nhà họ *Cố*. Người nhà họ *Cố* nghe tin, đang cùng nhau khóc-lóc, *Cố-hoành-nghiệp* nói:

— Để ta vào Phủ-đường hỏi thăm thì ấy khác biết rõ. *Giang-tiên-hi* hãy đợi ở đây, có thể nào ta sẽ thuật chuyện cho nghe.

(Còn nữa)

Cerclé Hagerlaga

Imprimerie du Trung Bắc Tân Văn

Le Gérant NGUYỄN-VĂN-VĨNH